

Kamla Tidblad

När helst Ni önskar

en upplysning eller ett råd i någon **bankangelägenhet**, vänd Eder med förtroende till

SKANDINAVISKA BANKIEN

K U M L A

FÅNGA JULTOMTEN

med en "Kino-Kamera"

från

Album
Ramar

SUNDBERGS

Platsens ledande i allt fotografiskt!

Låt oss trimma bilen

för lägsta bensinåtgång genom att justera ventiler, tändning o. förgasare
Alla förekommande vinterartiklar ständigt i lager hos

CARL SUNDBERGS

REPARATIONSVERKSTAD

Tel. 435
Nattefon 601

BÄRNINGSBIL

Nyttiga Julklappar

köpas bäst i

SKOCENTRALEN

TELEFON
87

Rikhaltig sortering av de bästa fabrikat av **Skodon, Tofflor, Bottiner och Galoscher** till fabrikspriser

Den nyttigaste Julklappen

finner Ni hos

HILDUR MAGNUSSONS

Garnaffär

Kumla

Tel. 196

Hos

Bröd. Sandberg

får Ni allt fermt expedierat och reellt lagat i allt vad som hör till motorbranschen
Fullständ. Mek verkstad

Tel. 113

Oljor, Tillbehör, Svetsningar
CYLINDERBORRNINGAR!

Björkmans Conditori

Torget, Kumla

REKOMMENDERAS!

Nyrestaurerade lokaler, lämpliga för föreningsamkväm, begravningar m. m. Tel. 184

KLICHÉER

TEL.
10477

TECKNINGAR · RETUSCHER

GRUNDAD
1893

BARRS

KLICHÉANSTALT

ÖREBRO | Klichéerna i Kumla Julblad äro utförda i 85 linjers raster. Omslaget i fototypi fyra färger

Några ord för julen

av C. G. HÄGER.

Kumla Julblads redaktör har vänligen anmodat mig att skriva »en julkhälsning till de forna församlingsborna med en kort anknytning till julevangeliet.»

Kumla församling bevarar jag alltid i kärt och tacksamt minne och ser med glädje tillbaka på min tid bland Kumla församlingsbor. Min hälsning må i korthet vara en tillönskan om Guds välsignelse över Kumla kära församling.

Och så några ord, som stämman samman med julevangeliet. Må detta evangelium få tala till Julbladets läsare. Vi må läsa juldagens episteltext i Jesajas 9 kap. v. 2—7. Skön och högtidsstämmande är denna text. Strålande ljus flödar ut från densamma. Den är full av fröjdeljud och segerklang. Den andas bergfast förtröstan på levande Gud och på mäktiga nådesgärningar genom honom.

Mitt i en mörk och stormig tid, då krigets hemiska gissel hade slagit Israel så hårt och hotade med ännu hårdare slag, talade profeten hoppets starka ord om en stundande fridstid för Israel med ljus och glädje. Det blev i enlighet med profetens bebådelse. Ja, för en kort tid. Detta var den närmaste uppfyllelsen av profetians ord. Men när profeten skådade framåt, fick hans hoppmäktiga örnavingar och lyfte sig högt över den närmaste tiden. För hans andeupplysta ögon visade sig härliga, underbara ting, som varken han själv eller någon annan av det dåvarande Israel fick uppleva. Men de kommo dessa härliga, underbara ting. De kommo genom Jesus Kristus. Och de bjudas den dag som är genom honom. Bland de rika och nådestarka orden i vår text må vi särskilt stanna inför dessa: *På hans skuldror skall herradömet vila.*

I profetens stora framtidssyn fanns bilden av en konung utan like. Och konungen kom. Han kom, när tiden var inne efter Guds kärleks rådslut. Han föddes i Betlehems krubba. Han blev

syndares frälsare. Från honom lyste ut en fullhet av gudomlig nåd och gudomlig sanning. Han hade skuldror, som i outhärlig kärlek mäktade bära all världens synd till evig försoning. Det blev en hjärtevinnande och hugsvalande uppenbarelse, att det finnes en evig Fader, som icke skontat sin egen Son utan utgivit honom för oss alla. Det var Gud själv, som var med och uppenbarade sig i detta utgivande. »Alltsammans kommer från Gud, ty det var Gud, som i Kristus försonade världen med sig själv» (2 Kor. 5: 18, 19). Ja, »icke däri består kärleken, att vi hava älskat Gud, utan däri, att han har älskat oss och sänt sin Son till försoning för våra synder» (1 Joh. 4: 10).

Kristi skuldror ha icke mistat sin bärande kraft. Dessa skuldror ha mäktat att tiderna igenom bära hela det rike, hela det herradöme han grundat på jorden. De ha så gjort intill detta nu, och de skola allt framgent så göra. Om Kristi herradöme gälla dessa texters ord: från nu och till evig tid. Ja, från nu och till evig tid vilar herradömet på Kristi skuldror. Och när allt vad jordetid heter är till ända och denna jord försvinner, då överlämnar han riket åt Fadern. Då är allt fullkommat. Då skall Gud bliva allt i alla de sina. På Kristi skuldror vilar hans herradöme och detta från nu och till evig tid. Detta bör vara kristtrogna människors starka förtröstan med avseende på Kristi rikes framtid. Denna förtröstan behöver, icke minst i våra dagar, upplivas och stärkas, och detta genom Guds andes makt. Lidandestider ha förut funnits för Kristi rike och hans bekännare, de ha brutit in på flera håll i denna tid, de kunna stunda även för oss. Men detta bör icke försänka i svärmod och hopplöshet. Det bör i stället driva kristtrogna människor till förökad iver för Kristi rike, till bön för detta rike, till bidande tålmod och uthållig trofasthet och först och sist till att sluta sig ännu närmare den himmelske konungen. Han kan allt förvandla. Han kan tvinga själva skadan att tjäna till gagn. Mot allt, som vill nedslå modet, skola kristna människor resa denna orubbliga förtröstan: från nu och till evig tid vilar herradömet på Kristi skuldror.

Varifrån ha de fått denna förtröstan? De ha fått Kristi egen försäkran, att icke dödsrikets portar, icke alla mörkrets och ondskans makter skola bliva hans församling, hans rike övermäktiga. Ja, men att de så fast och obetingat kunna lita på denna försäkran, det beror därpå, att de själva bäras och vila på Kristi skuldror. Denna bild för en nådefull och salig verklighet känna vi igen från den bekanta liknelsen, där Jesus åskådliggör sin uppsökande frälsarekärlek genom att förlikna sig vid en herde, som går ut att söka efter sitt förloerade får och, när han funnit det, lägger det på sina axlar med glädje och bär det hem. Att bäras av den gode herdens frälsaremakts det är kristna människors stora upplevelse, det är själva livet i deras liv. De äro hans egendom, som han vill bevara i gemenskap med sig från nu och till evig tid. Så blir då maningen till oss att taga Kristus till vår konung, att låta honom få härska över oss, att låta honom få makten över vårt liv, över hela vårt tanke-, känslö- och viljeliv, att i ödmjukt lärjungasinne lyssna till hans röst och i lydnavillighet följa honom. Om vi så göra, om detta är vårt ärliga uppsåt, då fullbordar han på oss detta sitt löfte: ingen skall rycka dem ur min hand.

*Han själv vår herde vara vill,
Att vi må honom höra till
Och honom efterfölja,
Nöjda,*

*Höjda
Över tiden,
Och i friden
Av hans rike
En gång varda honom like.*

2 krisår i Kumla

1899 och 1909

En skohandlare berättar

En kvartett kumlaiter äro samlade i Åre för att lapa fjällluft. Det är de första dagarna i februari, då kung Bore brukar föra ett egenmäktigt regemente på dessa breddgrader. I år ha vi inte samma tur. Vårliga vindar från väster svepa ned över södra norrlands fjällvärld. Termometern envisas att hålla sig på ett par plusgrader. Därför kan det inte bli något idealiskt skidväder, även om stora mängder av snö i fjällen ännu påminna om vinter. I natt ha vi väckts av dånande vattenfall. Vårfloden har kommit, och vattenmassorna forsa från Åreskutans och Totthummels branter ner mot Åresjöns is.

— I dag får allt skidorna vila och vi får ta oss en vilodag.

Det var äldermannen i kvartetten, som med inte alltför resignerad ton föreslog detta, under det han rullade upp gardinen i sovrummet.

— Då har du kanske tid att berätta om din gesälltid i Kumla och andra händelser från yngre år?

— Nog kan jag det och reda på åtskilligt har jag också. Min far var lantbrukare, men gården var inte större än att blott en av oss bröder skulle kunna komma ifråga

att ta den efter far. Därför måste vi andra slå oss på något annat. Och det var inte så svårt. Ty i nästan varje gård sysslade man med skomakeri vid sidan om jordbruket.

Bottnade 6 par i veckan.

— Fabrikör Carl Nilsson berättade vid ett tillfälle om, att du och din bror slet värre med skomakeriet och att lampan på verkstan ofta lyste hela natten.

— Jag var gesäll hos min bror för en årslön av 300 kr. För denna lön skulle jag bottna 6 par i veckan, och med det hade man fullt knog. Efter någon tid tyckte jag att min bror betalade för dåligt. Så kom min första strejk, vilken ej blev så långvarig, då bror gick med på att istället för årslön betala 2.25 pr par, vilket var avsevärt bättre. Framgången gjorde, att jag försökte driva upp mina förmåner ännu en gång.

— Då gick det kanske inte lika bra?

— Det blev slutet på min gesälltid. Jag flyttade till Kumla station och satte upp med egen verkstad. När första året hade gått, hade jag 600 kronor mera i kontanter. Och det var mycket pengar på den tiden. Då förstod jag att detta var något att bygga på.

400 par stövlar — en välkommen order.

— Orderna var väl i regel inte så stora?

— Jag minns så väl en order, som var mycket välkommen. Den löd på 400 par stövlar på leverans. Jag kan skryta med, att det blev arbete då. Dag och natt knogades det för fullt med blott en liten vilopaus för att avlägsna den värsta tröttheten.

— Hur kom det sig att du blev skohandlare?

— Det var inte så ovanligt att mina bekanta reste ut och satte upp eller övertog skoaffärer. Själv försökte jag en gång också att emigrera. En förmiddag kom jag till Trollhättan. Utanför matserveringarna trängdes väldiga massor av kanalarbetare. »Här», tänkte jag, »skulle man ha en skoaffär». Men någon lokal fanns inte att få. Jag fortsatte resan till Vänersborg. Där var bättre tillgång till lokaler, men jag var inte tillräckligt djärv för att slå mig ner där som skohandlare.

— Och sedan ställdes färden?

— Hem till Kumla och startade affär i K. O. Anderssons fastighet.

— Det var förstas mindre risk. Du hade väl ditt handskomakeri kvar?

Ja, det hade jag förstas. Och hyran var inte mer än 150 kronor pr år. Jag hade kalkylerat med en årsomsättning av 12.000 kronor för att affären skulle klara sig. Nu blev det 18.000 första året och det var ju inte så illa. Längre fram flyttade jag till bokhandl. Carl Perssons fastighet. Järnhandelsbyggnaden var då ej uppförd, utan tomten omramades av en idyllisk trädgård, som nog de äldre kumlaborna minnas.

Tvål och Parfymet

i eleganta förpackningar - Hårvatten - Hudcrémer - Manicureskrin - Speglar - Borstar - Alla slags Celluloid- och Toilettartiklar

Stort urval!

NYVELIUS - KUMLA

— Då var torget av ett annat utseende än i våra dagar?
 — Det kan inte jämföras, och det var förresten ingen torghandel där då. Men jag kommer så väl ihåg en brandövning en lördag. Jag hade skaffat mej ett par nya galoscher hos J. W. Johanson och skulle ta mej över det smörjiga torget. Jag sjönk så djupt ner i den nästan bottenlösa leran, att jag hade verkligen svårt att ta mig upp. De nya galoscherna var för alltid borta, såvida inte Aug. Eriksson hittar dem, när han gräver avloppsledningen.

Köplusten var som bortblåst.

— Låt oss höra hurdana tiderna var på affärsmarknaden i Kumla mps gröna ungdom?

— 1909 minns jag som ett svårt år. Skorna föllo oupphörligen i pris. Köplusten var som bortblåst. Skomakarna, som sålde skor till mej, kommo nästan dagligen och hörde efter order. Det kändes svårt många gånger att inte kunna hjälpa dem, ty de behövde väl order. Skorna var inte billigare då än i våra dagar i inköp. Förtjänsten på dem var dock lägre. Omkostnaderna var ju också avsevärt mindre.

— Du talte om att du bottnade skorna hos din bror. Vem gjorde då nätlingarna?

— Vi anlätade ett par Hardemobor för nätlingarna. Dessa gjorde de för 75 öre paret, vilket var billigt. Lästerna beställdes av Norlén i Ekeby socken. Han var känd vida omkring för sina präktiga läster och gjorde sådana allmänt till kumlaskomakarna.

— I skildringarna från handskomakeriets dagar får man ofta läsa om den oro för att inte säga upphetsning, som gjorde sig gällande bland skomakarna, då skomakeriet skulle industrialiseras. Du var med under den tiden, förstår jag.

— Första gången detta var på tal var jag blott lärning. Ett rykte kom ut, att man skulle starta en större skofabrik i stationssambället för tillverkning av fabrikkodon. Flera av de mestare, som bedrev handskomakeriet i stort, voro med i konsortiet. Det blev ett förfärligt gny bland skomakarna, som trodde att nu var deras existens allvarligt hotad. Konsortiet sprack av okänd anledning. Och så dröjde det några år, innan tanken på skofabriker kom upp igen. Men då blev det inte bara en fabrik utan flera av mästarna byggde egna fabriker.

— Blev krisen 1909 långvarig?

— Ja, den höll i sig envist. Min tro är, att hade inte kriget kommit så hade det sett annorlunda ut i Kumla. Flera av skomakaremästarna hade byggt stora fabriker, som fordrade stor omsättning för att drivas ekonomiskt. Så kom krigsutbrottet 1914. Med nya fabriker och moderna maskiner stodo fabrikanterna väl rustade att ta emot miljonorderna utifrån. Tänk vad det arbetades och exporterades.

Partiaffärer i stort.

— Det var kanske inte så dåligt att vara skohandlare i Kumla heller denna tid? 1919 fick du 65 kr. av mej för ett par bruna lågskor.

— Dom hade jag själv gett 60 för. Ja, det var en jäktande tid, fast pengar tjänte man. Min omsättning uppgick ett av dessa år till 120.000:— kr. Och det rekordet står sig än i Kumla, vill jag tro.

— Du spekulerade väl med försäljningar i parti?

— Det va' klart de'. En gång köpte jag en hel vagnslast skor för 45.000:— kr. Efterkrav förstas. Det var mycket pengar för en skohandlare i Kumla. Hade man inte förr sysslat med växlar så fick man göra det då. En annan gång köpte jag ett parti skor, som jag omedelbart överlät på annan köpare. Kort därpå köpte jag igen partiet. Skorna hade under tiden förvarats i någon vinkälare, ty de doftade vin rätt så starkt.

— Du annonserade väl ut dem som Wienskor?

— Man hade inte tid med att vara kvick i mun på den tiden. Man fick vara kvick på annat sätt. Och österrikanerna hade nog inga skor att avvara, utan svenskarna fick hjälpa dem på fötter.

Kumlas svåraste tid.

— Krisen 1909 var väl inte den enda, som Kumla fått kämpa sig igenom? Jag har hört talas om en kris 10 år tidigare, som väckte en förskräcklig uppståndelse.

— Det är kanske alltför dystra minnen att uppliva. Fast jag då endast var en nybakad skomakarlärning hemma hos mina föräldrar, så minns jag mycket väl de svåra åren före sekelskiftet. De mest otroliga rykten om växelförfalskning och bokföringsfusk spreds i bygden. Man skrev växlar på snart allting man köpte. Affärsmännen, skomakarna och även bönderna blev så insyltade i varandras affärer, att en krasch var oundviklig. Det blev ju också åtal för en hel del och några fingo sona sina mer eller mindre medvetet begångna förseelser med fängelse och en av de inblandade förlorade för alltid lusten att leva. På affärslivet verkade dessa händelser chockerande. Många undrade om Kumla någonsin skulle resa sig. Åtskilliga hem drabbades av ekonomisk misär och hade under långa tider svårt att klara sig igenom efterdyningarna. Men tiden läker alla sår, som väl är.

— När du gör dina affärsresor till Kumla, känner du inte frestelse att åter slå ned i vårt välordnade samhälle. Vi har ju numera en idyllisk sjö, affärs- och bostadslägenheter på toppen av modernitet, billig elektrisk energi. Och när vi bli gamla, få vi kommunalt pensionstillskott.

— Har ni så bra ordnat i Kumla nu. Vem betalar allt

Till Julen!

ERIKSSON, KUMLA

Skjortor, Slipsar, Halsdukar, Handskar, Pyjamas
 Damstrumpor, Jumpers, Koftor, Handväskor
 Garnityr, Nattdinnen i charmeuse m. m.

Allt till lägsta priser

Telefon 137

Brandstations- parken

i vinterskrud

det där? För närvarande känner jag inte nå'n «hemlängtan» plåga mig.

— Men när du gjort av med alla dina många slantar och behövt kommunalt pensionstillskott. Då är du välkommen!

— Tack ska' du ha! Alltid en tröst att inte behöva ha nå'n oro för framtiden.

Det har regnat under hela vårt långa samtal, och vi ha glömt att vi befinna oss så långt från skometropolen. Över Åreskutan har det ljusnat. Vi hämta våra skidor och fara med vagnen upp till Fjällgården. Där uppe faller det snö. Skidorna bstrykes med paraffin och därefter pröva vi fjällbacken. Anspråken äro inte så stora. Det går bra så länge båda skidorna följa med. Men när den ena bromsar upp mot en sorkhögd, då blir det ohjälpligt kullerbyttor. Och sadana äro också nöjsamma. Om lemmar och ben inte ta alltför mycket skada.

Det må väl snart bli mera snö och många köldgraden. . .

N. H.

Skomakare L. A. Lindgren

var känd för sin fanatism i 90-talets Kumla. Han kunde inte tolerera nykterhetsvänliga riksdagsmän, han ville ha rusdrycksfientliga sådana. Därför godkände han inte Gust. Olofsson i Avik som riksdagsman utan ville ha honom utbytt med Lars Andersson i Kumla by. Men det gick inte alls, ty efter att först inte ha haft något emot kandidaturen avsåg Lars Andersson sig denna, sedan även nykterhetsvännerna accepterat «Avik», som även blev vald efter mycket spännande val i tvänne omgångar. Ty i Kumla-Sundby var det vanligt att man valde riksdagsman två gånger, för alltid hade man någon förevändning att få valet upphävt, om inte utgången av valet passade vederbörande höger- eller vänstermän.

L. A. Lindgren hade också sina sympatisörer, även om dessa tyckte, att han gick till överdrift i mångt och mycket. Någon polerad möbel fick ej finnas i hans hem. »Jag vill ej ha möbler, som äro överdragna med spritdrycker», utbrast han en gång förtrytsamt. Frisörernas sätt att drypa konjak i håret, var han bestämt emot. »Jag skulle ej vilja slå dylikt över den uslaste sten i skogen, än mindre över en medmänniskas huvud», lär han en gång ha yttrat, om man får tro en meddelare till N. A. 1899. Detta L. A. Lindgrens yttrande föranledde krönikören L. E. Gustafsson i Brånsta att uppmärksamma i fosterländska föreningens årsrevy med följande poetiska kväde:

»Men skam man väl på väggen ser,
då man ej tål att en barber
i håret konjak dryper — allt väl —
och dödar små som kryper — Ni förstår mig väl.»

Skomakar'n och ärtsoppan.

Från den tiden då det var brukligt att skomakarna vid vissa tider på året, isynnerhet före jul, voro borta hos bönderna för att förfärdiga skodon åt dem, berättar «Högä-Jon» flera historier. Här ett par av dem.

Bondhustrun kom en middag och satte fram ett stort fat med kall ärtsoppa på bordet i «stugan», d. v. s. det större vardagsrummet där skomakarna hade sitt arbetsrum och matsal. Som skomakarna ej voro vidare förtjusta i den kalla ärtsoppan, så passade de på, medan matmor var ute i köket, och tog av skinnet, som bildat sig på ytan av den kalla soppan, och lade det på katten, som för tillfället var inne. När sedan matmor om en liten stund kommer in med mera mat, får hon se katten gå omkring och släpa med «ärtsopps-huden» på ryggen. »Aj, aj, aj, ha en skullä sitt, ha icke katten varit i söppfatet å förstört alltihop», utbrast hon. Nu blev det att ersätta den oaptitliga soppan med någon annan mat, som kanske smakade bättre. På så sätt kunde man gå till väga på den tiden.

Vid ett annat tillfälle hände det när skomakarna spisade, att mästaren fick en seg köttbit i munnen, vilken han ej kunde tugga sönder eller svälja ned. Men som han ej ville lämna den kvar på bordet efter sig, så tar han den halvtuggade köttbiten ur munnen och tvingar lärpojken att äta upp den. Pojken måste efterkomma befallningen, men en känsla av hämnd väcktes hos pojken. Efter många år träffade nyss nämnda pojke, då en kraftig karl, sin gamle mästare på en enslig skogsväg, och nu fick gubben betalt för gammal ost. Gubben slogs i mark och icke nog därmed, den förorättade skall ha ställt sig med knäna på gubbens bröst och hanterat honom så illa, att han till slut skall hava sagt: »Du ska fälla inte göra av må maj heller». Som man sår, får man skörda.

Minst hundra år hava förflutit sedan dessa händelser tilldrogo sig, och att de äro samma kan man knappast tvivla på.

Sehä.

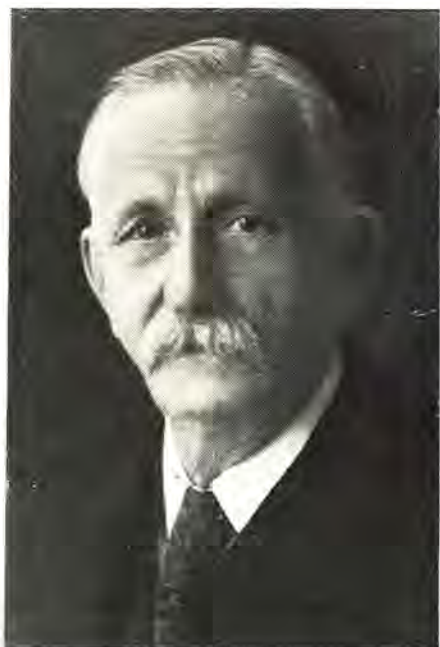

Bry

inte Er hjärna i onödan, när det gäller en herres Julklapp. Kom in till oss, vi kunna ur ett väl sorterat lager av allt, som tillhör en herres ekipering, giva Eder verkligt goda uppslag

BENGTSONS

HERRKONFEKTION KUMLA

C. W. Ohlin

I samhällets municipala ledning omkring sekelskiftet

Vattenbekymmer. — På rond i samhället med den stränge prov.-läkaren. — Ett par original med humor.

har mycket att berätta om municipalsamhällets första år. Han kom till Kumla 1896 och var länge en intresserad ledamot av såväl municipal- som hälsovårdsnämnden, där hans praktiska läggning och sakkunskap i åtskilliga ting tillvaratogs. Då Kumla Julblad inbjöd honom till en pratstund om samhällets barndom, var han inte alls ovillig att berätta sina hågkomster.

Vi kommo först in på vattenfrågan i samhället, som Ohlin haft åtskilligt att styra med. Jag berättade för honom en händelse för omkring tio år sedan. En lördagskväll på försommaren, när jag gick utefter norra husväggen hemma märkte jag, att marken buktade sig och hörde ljud liknande det som uppstår, då man kastar stenar i vatten. Jag gick efter ett järnspett och stötte i marken. Det visade sig då, att här hade på sin tid anlagts en källa, som ännu innehöll mycket vatten. Man hade inte gjort sig några besvär att fylla igen den utan nöjt sig med att lägga över några bräder. Nu hade dessa ruttnat. En olyckshändelse hade lätt kunnat inträffa. Vår lilla flicka brukade vistas här och leka.

— Det var kanske mycket vanligt med dessa källor förr? frågade jag min gäst.

— Ja, för omkring 35 år sedan iordningsställde "Döve Olle" från Örebro en hel hop källor här omkring. Det fanns på c:a 6 meters djup ett rikt vattenlager. Hos stationskarl Noréns (nuv. järnvägshotellet) var trycket så starkt, att vattnet gick upp över pumpen. Härifrån lades ut en ledning till Kumla Ångkvarn till ångmaskinen där, men även järnvägen fick sitt vatten från Noréns brunn. Ångkvarn hade sin egen källa, men denna var inte tillräcklig för att fylla behovet.

— När började vattenledningsfrågan att bli mera aktuell?

— Först 1908 valdes en kommitté på fem personer, som skulle söka efter vatten. Kommittén bestod av fabrikör C. G. Ström, handl. Gust. Andersson, fjärdingsman H. Arbin, disp. Aron Pettersson och jag, som var sammankallande. Vi började att taga prov nedanför Ängsvägen och gjorde mätningar i ett dike där. Vattnet var både otillräckligt och starkt förorenat. Orsaken var det intelligande svinhuset. Nästa prov togs i grusgropen å Kumlamalmen. Här pumpade en fotogenmotor upp vattnet. Det fanns gott om vatten, men vi ville ändå ej förorda vattenledning därifrån. Slutligen togs ett prov vid nuvarande källan. Och det dröjde inte så länge förrän det stod klart för oss, att här fanns det rikligt med vatten. Inom kommittén framkom dock en del betänkligheter mot platsen. Några gödselhögar i närheten var anledningen till några ledamöters tveksamhet. Jag förfäktade den uppfattningen, att spillningen från gödselhögarna ej tränger ner mer än 2 meter. Och vattnet befann sig på avsevärt större djup. De läto sig emellertid övertygas av mitt påstående. Pumpning verkställdes. Efter 4 dygns oavbrutet pumpande mätte vi åter vattenståndet och fann, att vattnet då var högre i rören, än när vi började pumpningen.

— Och därefter var det bara att sätta fart på arbetet med anläggningen?

— Nej då, det gick inte så fort. Kommittén besökte några platser för att se, hur andra kommuner hade löst sin vattenledningsfråga. Vi besökte bl. a. Flen och Kungsör. Men 1914 blev det bestämt, att arbetet skulle sättas i gång. Och därmed var vårt uppdrag som kommitté slutfört.

— Kom avloppet till samtidigt?

— Först bestämdes bara vattenledningen. Men de fastighetsägare, som ville ha avloppet utfört samtidigt, fick kosta detta arbete själva, och jag vill minnas att fastighetsägarna vid Hagendalsvägen också gjorde detta. Det dröjde dock inte så länge förrän man ändrade beslutet och anlade även avloppet.

Köp Julklapparna

Kumla Järn- & Redskapshandel

Fredrik Emberg

Tel. 25 & 325

— Jag har hört flera gamla samhällsbor berätta om de vidriga förhållanden, som rådde före vatten- och avloppsledningens tillkomst.

— Ja, det var verkligen olidligt. Där Frälsningsarméns lokal nu ligger var förr en damm, byggd med kalksten omkring. Denna damm skulle tjäna som vattenreservoar vid eldsvåda. Från dammen ledde ett dike över torget med fortsättning på nuv. Köpmangatan söderut till prästgårdens ägor. Diket var först utan någon som helst rörledning. Senare uppdrogs dock åt Halldins mek. verkstad i Örebro att lägga ner glacéerade rör från dammen till korsningen vid nuv. Sveavägen—Köpmangatan. Trots detta samlade sig i diket all möjlig orenhet, så att det var sannerligen en verklig pesthärd. Efter någon tid nerlades även rör i den återstående delen av diket.

— Man klagade då kanske minst lika mycket, som Blackstaborna göra i våra dagar?

— Diket hade ju funnits under långa tider, så man var ju van att ha så illa ordnat. Men klagomål hördes även då från Kumlabyborna för att man släppte ut orenligheten på deras marker. Det var inte mycket att göra åt det.

— Hur såg Kumla egentligen ut 1896, när Ohlin bytte ut Garphyttan mot stationsområdet?

— På den tiden var det inte mycket med Kumla. Från järnvägen ner till Fylsta var det så gott som bara skog. Min smedja hade jag första tiden där Bröderna Sandberg ha sina verkstäder. Det var mest reparation av böndernas redskap, som jag sysslade med. En vinter åtog jag mig att göra 150 orderplogar åt en firma. Förtjänsten var mycket dålig. Jag hade 2.50 för varje plog. Ack, vad man fick slita då. 1899 flyttade jag på andra sidan järnvägen. En bonde kom en dag och sa till mig, att jag skulle köpa ett område, som var till salu. »Jag kommer i kväll och resonerar om det». »Då är det försent, du måste ge dig iväg med det-samma», fick jag till svar. Jag lydde uppmaningen och gjorde affär och lämnade 10 kr. i handpenning. Sen byggde jag först smedja och efter någon tid även stugan.

— Vilket år kom Ohlin med i municipalnämnden?

— Jag kom med där 1904 och var kvar till 1917. Hälsovårdsnämnden tillhörde jag i åtta år.

— På den tiden fanns väl inga egentliga partier, som satte upp kandidater till nämnder och styrelser?

— Det tillgick inte alls som i våra dagar. Vi kom samman några stycken och enade oss om, vilka vi skulle ha i nämnden. Själv blev jag vald i municipalnämnden utan att ens vara föreslagen. Stämmans ordf., P. J. Carlsson, kallade fram mig för att kontrollera röstsedlarna. Jag blev verkligen förvånad, när jag då märkte att stämmodeltagarna allmänt hade tagit med mitt namn på sina röstsedlar. Mitt namn var ju inte okänt, då jag ofta deltog i diskussionerna på stämmorna.

— Var det någon större fråga, som avgjordes under Ohlins tid i municipalnämnden?

— Ja, köpet av Länsmansskogen var ju ur ekonomisk synpunkt ingen liten fråga. Köpeskillingen var 26.000 kr. Det var fin affär för samhället och ändå bättre var det, när fabrikör A. G. Andersson betalade 30.000 kr. för en del av området. Men jag minns också, att det fanns röster tidigare för att samhället skulle sälja bort det för 15.000 kr. Och det var ju väl att man inte lyssnade till dessa mer än man gjorde.

— Municipalstämmans uppgift flyttades så småningom över till municipalfullmäktige?

— Vid ett tillfälle var vi bara tre stycken på en stämma. P. J. Carlsson tyckte då, att det inte gick längre med den ordningen utan föreslog att fullmäktige skulle väljas.

— Åtskilligt har det talats om torget och dess utseende förr, men jag har aldrig hört något om vem som ägde torget, innan det kom i samhällets ägo.

— Det var P. J. Carlsson. Han erbjöd samhället att köpa området för 5.000 kr. På stämman föreslog jag att bjuda honom 4.000 kr. och använda 1.000 kr. för att iordningsställa torget. Men det gick inte alls. Det blev affär för 5.000 kr. Meningarna voro också delade, då det gällde att snygga upp torget. En del ville, att man utan föregående dränering skulle plantera vissa träd på området. Jag lyckades med Erik Olssons hjälp avstyra detta, viss som jag var, att träden ej skulle trivas i den eländiga marken. Matjorden byttes bort mot samma kvantum grus.

— Var det någon vidare torghandel på den tiden?

— Den var inte mycket livaktig. Det var trädgårdsmästare Eriksson och Säbylundsträdgårdsmästaren samt en del bönder, som saluförde sina jordbruksprodukter. Fiskhandeln kom inte förrän några år senare.

— Har Ohlin någon historia om de gamla originalen från sekelskiftet?

— En gubbe, som gick omkring och sålde kvastar, minns jag mycket väl. Han kallades för »Kvasta-Johannes» och bodde i fattighuset. Frälsningsarmén hade en tid sina möten i Joh. Anderssons magasin. Vid ett möte uppmanade officeren alla dem, som hade blivit fria från snusbruket, stiga fram och tacka Gud härför. »Kvasta-Johannes» steg genast fram och bad: »Käre Gud, tack för att jag blivit av med snuset, ty nu använder jag tobak istället». »Jonas på Fallet» eller »skinnpåsafarbror», som han också kallades för att han gjorde skinnpåsar, hamnade också på fattighuset. En dag kom nämndeman Joh. Andersson i Södra mos dit för inspektion. Han frågade Jonas hur han hade det och fick till svar: »Jo, ja har det så bra här, så sälj gårn och flytta hit».

— Hur var det med ordningen? Ungdomen lär ha varit mera bråkig av sig än i våra dagar?

— Ungdomen ställde ofta till bråk, i all synnerhet vid järnvägsstation. Fjärdingsman Arbin och jag hade fått municipalnämndens uppdrag att i någon mån söka upprätthålla ordningen. Arbin lekte man inte med. Han hade en fruktansvärd respekt hos ungdomen.

MÖBILIER

av välkänt fabrikat - Mjuka mattor m. m.

Billigt och smakfullt i goda kvalitéer

Tel. 64

Heribert Zarelius, Kumla

Samhällets utveckling har gått relativt fort. Detta påminnes man inte minst om, då man som under-tecknad haft förmånen att under ett par timmar få lyssna till den gamle hedersmannens berättelse om Kumla kring sekelskiftet. Hur annorlunda ha inte vi det ställt i många avseende än dem, som bebodde samhället för 40 år sedan, då Kumla blev municipal-samhälle. Vi sätta inte alltid värde på de förmåner, som Kumla av i dag bjuder oss. Tänka vi på sekelskiftets Kumla, då C. W. Ohlin och hans kamrater sökte ordna det lite mera trivsamt för samhällsborna, så ha förhållandena ändrats sagolikt. När vi nu vandra omkring i vårt ganska välordnade Kumla så må vi inte glömma att i tacksamhet minnas dem, som när seklet var ungt började påbyggnadsarbetet. De hade så otroligt små anslag att arbeta med men en arbetsvillighet och oftervillighet, som många gånger betydde mera än pengar. Nu ha vi det bättre i alla avseenden. Guldnet rinner rikligt från skattedragarna. En viss välmåga präglar orten. Pampiga affärs- och bostads-komplex och trivsamma egnahemsvillor, på toppen av modernitet, tillkomma alltjämt. Och snart reser sig ett dyrbart stadshus vid torgets norra sida. Ingen konst för Kumla att hålla sig framme och ordna för sig...

N. H.

Det samlas julgävor.

Av Saxon

*Giv, giv åt olycklig far,
som på sitt läger ligger,
slagen av sjukdom, sorg och nöd,
svävande mellan liv och död,
ordlöst om hjälp dig tigger.*

*Giv, giv åt sörjande mor
invid kallnade härden!
Pappa är borta; med de små
synes hon hjälplös, ensam stå
utan huld här i världen.*

*Giv, giv åt gråtande barn,
se ock i dem din like!
Föd dem; låt dem icke gå vill,
minns att Jesu sade: dem till-
hörer hans himmelrike!*

»De Goda Vännerna».

När fosterländska föreningen slocknade 1911 var det bl. a. flera av det yngre ideella Kumla, som sedan saknade denna sammanslutning. Ett antal ungdomar, av vilka flertalet tillhört nämnda förening, höllo dock ihop och fortsatte i viss mån föreningens arbete. Dessa ungdomar kallade sig »De Goda Vännerna» och lära också gjort skäl för det vackra namnet. Sällskapet gjorde utflykter till lands och vatten, hade läsecirkel och anordnade folklekar för bygdens ungdom. Dessa lekar blevo mycket populära. Primus motor var Henning Haglund, handelsbiträde hos Johan Andersson & Co. Han samlade de unga skarorna minst ett par gånger i veckan till lekvällar på Fylsta skolgård eller i mejeriskogen. Någon gång förlade man lekarna ute i bygden.

Bilden visar en grupp av »De Goda Vännerna» på utflykt till Åsbro. När kristiden inträdde och ondskan spred sin förödande makt, blev det också slut på »De Goda Vännerna», åtminstone såsom sammanhållande grupp. Man hade dock hunnit med att samla ihop ett 100-tal bokband, som donerades till Kumla Folkbibliotek. En god handling av »De Goda Vännerna».

Prosten Pettersson som vadvinnare.

Prosten Gustaf Pettersson, kyrkoherde i Kumla 1908—1922, ägde inte blott förträffliga talaregenskaper utan var desslikes en predikant, som kunde säga ut sitt hjärtas mening. Kända äro hans predikningar från krigsåren, då han inte kunde förlika sig med att hans församlingsbor inte blott i municipen utan även i socknen köpte dyrbara bilar och förslösade sina inkomster på. P. hade även humorns gåva, som särskilt i yngre dagar firade verkliga triumfer. Som teol. kand. slog han en gång vad med en kamrat, att han i sin högmässopredikan skulle upprepa ordet fallera tre gånger. Han hade ingen svårighet att vinna vadet. Det var i en predikan i anslutning till sommarens slut, som den unge kand. Pettersson vann vadet med följande ord: »Hösten är kommen och löven faller-a, faller-a, faller-a».

Välkomna och köp

Blommor till Julbordet!

Beställningar av KRANSAR och
BUKETTER mottogas
Tel. Affären 313, Trädgården 253

ERNST ERICSSON
HANDELSTRÄDGÅRD & BLOMSTERAFFÄR

Husaravdelning på Hallsbergsvägen

Kumlaslätten

Något om nutid men mest om forntid

Kumla samhälle är ingen stad på berget, utan tillsvärdare ett samhälle på närkesslätten. Om man väljer sig en lämplig utsiktspunkt, så kan man se denna slätt utbreda sig åt alla håll. Vi ha sett den när våraning legat i luften. Den har då skiftat i färger som en karta: brun, grön och vit, där snön ännu ej hunnit smälta. Vi ha sett den i högsommarskrud med böljande råg- och vetefält och doftande klöver. Vi ha känt smekningen av den ljumma vinden, som lekande for över henne och förde till oss alla de balsamiska dofter, som hör sommaren till. Vi ha också sett den i höstdräkt med guld-gula tält eller sädeskylar i långa kolonner, påminnande om soldater i en armé, i stormig vinter under kung Bores stränga regemente.

Men kunna vi se denna bördiga välodlade bygd utan att samtidigt tänka på dem, som här först bröt mark? När stormen dånar över slätten, och vi försöka uppfatta de många underliga ljuden, så tycker man understundom att de äro som röster ur det förgångna, blandade med någon bekant ton från nutiden, som sammansmälter till en symfoni av mäktiga ackord och sjunger arbetets lov. En sådan konsert gör människan liten och ödmjuk. Men den skapar också en känsla av lycka, ty man känner att man är en del av det hela, tillhör det stora sammanhanget.

Denna bördiga slätt runt om oss har en gång haft ett annat utseende. Om vi gå fem årtusenden tillbaka, var den ett hav, sammanhängande med Nordsjön och Östersjön. Utvecklingen var väl denna tid inte hunnen så långt, att vi ha skäl förmoda att drakskepp buro våra förfäder hit. I stället paddlade de nog sig försiktigt fram i sina urholkade trädstammar. För 5000 år sedan var människan ingen sälsynt varelse på jordklotet. Hon hade överlevat tre s. k. nedisningsperioder, som varat 30- till 50,000 år vardera. Dessa nedisningsperioder åstadkom naturligtvis klimatförsämring och medförde massdöd bland såväl människor som djur. Men förutom sådana livsfaror, som härrörde från planetens daningsprocess hade man jämväl att kämpa med många andra. Djuren voro från början i harnesk mot varandra och även mot människan. Här gällde vem som skulle besitta jorden.

Våra breddgraders folk hade dessutom mörkret att genomgå i högre grad än sydligare nejdernas människor. Mörker, köld och fiender av alla slag alstrade skräck och fasa i en grad, som gått generationer i blodet.

Den mänskliga utvecklingens historia sträcker sig, enligt vetenskapen, över trehundra årtusenden och utgör kånhandta till 90 % av idel mörka kapitel, ristade i fasa och blod. Men människan var bestämd att bliva jordens herre och stod där slutligen som segervinnare.

Livet gömde för våra förfäder liksom för oss många problem. Deras iakttagelseförmåga var inte mindre skärpt än vår egen. Vi kunna, tack vare våra tekniska hjälpmedel, avlocka universum hennes hemligheter, men detta kunde även våra förfäder, fastän de inte hade något annat än människans fem sinnen. De visste om sommarsolståndet såväl som vintersolståndet. De hade påtaglig erfarenhet av mörkrets betydelse för livskampen, därför hälsade de också solens uppstigande ur vägda-len med glädje och fest. De voro säkerligen soldyrkare, som i solen såg en gudomlighet.

Vi ha i vår omedelbara närhet ett minnesmärke från långt hänsvunna tider: Domarringen vid Hjortsberga. Den har åtskilligt att säga oss sena tiders barn. För det första talar den om samarbete, ty framforslandet och resandet av dessa tusenkiloblock kan inte gärna vara resultatet av en enskilds ansträngningar. Varför reste man dem? Man kan gissa på en mängd anledningar. Som tingsplatser, där hövdingar korades och straff utdelades mot dem som brutit mot stammens oskrivna lagar. Där offerades kanske till gudarna och höllos fester och tändes glädjeeldar.

Domarringen vid Hjortsberga är ett vittnesbörd om vår gryende civilisation. Det arbete våra förfäder be-gynte har fortsatt genom de många seklerna och är ännu ej slutfört. Det finnes något, som vi kalla folksjälens. Denna folksjäl är ytterst skygg, vek och känslig under ofta en otillgänglig, skrovlig yta. Den är misstänksam och på samma gång lättledd, men innerst inne är den sökande, tränande och längtande efter ljus. Om man ett ögonblick vill se in i denna folksjäl och förnimma något av vad den djupast döljer, så sker det bäst när menigheten i helgedomen juldagsmorgonen uppstämmer "Var hälsad, sköna morgonstund". Det är en hymn till livet, i vilken forntid, nutid och framtid fläta sig in i varandra till ett helt, som ger ett lödigt uttryck för vad människan vill i sina bästa stunder.

P. M. Rydén.

LÄMPLIGA JULKLAPPAR!

Skidor, Bindningar och Stavar, Stålsparvare och Sparkskor, Skridskor, Bandyklubbor, Bollar m. m., Fickknivar, Saxar, Ljusstakar, Kokkärl av koppar, aluminium och rostfritt stål, Kandelabrar i tenn och messing, Rostfria Bordsknivar, Gafflar, Förskärare, Manglar, Vridmaskiner

Presentkort

Telefon 67

MARTINS JERNHANDEL

50 Yxhultare för 50 år se'n

Av intendent Henning Julin, Stockholm

Redaktören för Kumla Julblad har hedrat mig med en begäran om några minnen från min Yxhultstid, åren 1897–1903. Medan jag övervägde vilka av hågkomsterna, som möjligen kunde vara värda att bevaras för framtiden, ögnade jag igenom tidigare nummer av Julblad. Följande tankvärda sanning på sid. 2 i årg. 1932 »Med varje generation, som dör bort, försvinner en del av våra folkminnen», blev mig därvid till en avgörande uppfordran. Jag har därför sökt dra ett litet strå till den personhistoriska stacken i den del av Kumla socken, som Yxhult utgör, genom att i det följande utan varje anspråk på fullständighet göra några anteckningar till ett gruppkort, som legat i mina gömmor omkring 40 år och som är återgivet i det följande.

Fotografens namn är mig obekant. När bilden togs, kan jag heller icke med bestämdhet säga, men har anledning tro att det var på sommaren 1890 eller möjligen 1891, i varje fall för bortåt 50 år sedan.

Det yngsta Kumla skall måhända vid ett ointresserat betraktande av gruppen närmast tänka på en samling »fula gubbar». En och annan Yxhultare skall kanske småle, som man gör, då man betraktar gamla porträtt och så småningom känner igen halvt förgätna ansiktsdrag. Den ene skall kanske i gruppen återfinna bilden av sin far som ung, den andre av sin farfar eller sin morfar o. s. v.

För den, som inte har någon bekant i skaran, må den stå som en representant för dem direktör Carlén åsyftar, då han i Yxhultsbolagets minnesskrift till 60-årsjubileet 1938 erkännamt talar om sådana, som »i sitt namnlösa livsverk genom traditionsrik hantverkskicklighet, genom träget arbete och trogen tjänst» var i sin mån bidragit till att göra Yxhult till vad det är i dag. I sitt personliga liv voro väl Yxhultarna för 50 år se'n liksom vi — barn av sin tid; hade i växlande grad dess lyten och dess förtjänster.

Ett tyskt ordstäv säger: »En stenhuggare får aldrig se sin sonson». Innebörden skall väl närmast vara den, att stenhuggaryrket är hälsofarligt och att i följd därav dess utövare i allmänhet icke nå någon hög ålder. Påståendet synes emellertid inte gälla för svenska kalkstenhuggare och i varje fall inte för sådana vid Yxhult. Där fanns på min tid och finnes väl än en hel del gamlingar, som fått se sina sonsöner ta upp fädernas yrke.

Men nu till presentationen av »gubbarna».

Bilden är tagen utanför den sedermera rivna s. k. svarven intill östra gaveln av hyvelverkstaden.

Mittpartiet. Första raden. Sittande.

Från höger räknat:

Ingenjören Emil Adlers, f. 1858, d. 1936. Son till förvaltaren vid Yxhult Gustaf Adlers, f. 1824, d. 1901, och dennes första hustru Juliana Christina Wikander och sonson till kronolänsmannen i Kumla Conrad Adlers, f. 1791, d. 1860 (se biografi och porträtt i Kumla Julblad 1935). Emil Adlers var gift med Maria Pira från Asker (ännu i livet) och hade med henne sex barn, av vilka fem leva. Han genomgick Tekniska Elementarskolan i Örebro och var en tid ritare hos ingenjörsfirman Qvist och Gjers i Arboga. Sedan han därefter under några år praktiserat i stenbranschen i U. S. A., efterträdde han sin far på Yxhult 1886. Under sina sista levnadsår var han bosatt i Örebro. Hans stoft vilar liksom faderns och farfaderns på Kumla kyrkogård.

Maskinisten Sven Johansson, f. 1850, d. 1905, allmänt endast kallad Sven, en ljuslett västgöte, på min tid astmatisk. Utom att han skötte ångmaskinen, var det hans uppgift att slipa de stora och tunga hyvelstälarna. Då i början av seklet en dynamomaskin installerades för belysningen, hade den gode Sven svårt att gå ifrån de gamla ångpannetermerna. Han angav således gladligen den elektriska spänningen i skålpund i stället för i volt o. s. v. Han tillhörde metodistförsamlingen i Ålsta och var som violinist verksam i dess musikförening.

Carl Mossberg den äldre (med vit rock). Stenhuggare — samtidigt med söner och flera sonsöner. Bodde i Mossby och hade tidigare som trumslagare tillhört regementsmusiken på Sannahed. Otto Åsberg berättar att Mossberg var »likste skytten i bygda» och att han en gång gick till angrepp mot vargar i Rättarekärret vid Yxhult. Han hade tre söner: *Carl*, stenhuggare, se nedan, *F. L. Hellström*, bastrumslagare vid »livfotingarna», stenhuggare och medlem av Yxhults musikförening, och *Joel Mossberg*, en ståtlig typ, framstående sångare och bosatt i Chicago. Utställningsåret 1897 besökte han hembygden och gav då tillsammans med kassören *C. A. Larson* en mycket uppskattad konsert i Mossby skolhus. Ur programmet minnes jag duetterna »Trollhättan», »Frithiof och Björn» samt »Gluntens vigilans». Mossberg d. ä., som var född år 1826, gick ur tiden år 1905.

Skogvaktaren Otto Åsberg från övre Vesta. Lever än, 91-årig. Anställdes vid Yxhult 1876. Den som önskar veta något om ställningar och förhållanden vid

Utnyttja de goda
konjunkturerna!

Ring upp Allmänna Liv-Odens
representanter i Kumla och begär offert!

Trygga Eder **FRAMTID** och **ÅLDERDOM**

Barnförsäkringar, Livförsäkringar
Pensionsförsäkringar, Livräntor

Folkskoll. Gustaf Hagsjö — Kassör Herbert Widén
Tel. 390 Tel. 485

Yxhult i äldre tider, ber jag få hänvisa till en intressant skildring: »Gamle Åsberg i övre Vesta berättar» i Kumla Julblad 1935.

Stenhuggaren J. A. Wall, soldat i sina yngre år. Född 1849, död 1921. Han byggde åt sig ett trevligt hem på Hjortsbergakilen. På marken nedanför Wall sitter den omkring 10-åriga örebrogossen *Sperling Muhr*, numera pensionerad bankkamrer och bosatt i Saltsjöbaden. Som systerson till fru Adlers var han på tillfälligt besök, då fotot togs. Jag är kamrer Muhr tacksam för benäget bistånd vid tidsbestämningen. Till vänster om Wall och Muhr sitter

Stenhuggaren, sedermera verkmästaren E. T. Sjödin, stockholmare till börden och f. d. sjöman. Han var en mycket skicklig yrkesman. Minnesskrifterna i sten över bröderna Gumælius under korfönstret på Nicolai-kyrkan i Örebro vittna om hans mästerskap, även då det gällde inskriptionshuggning. En av hans söner är stenhuggarmästaren i Kumla Carl Sjödin.

Verkmästaren Erik Andersson från bergslagen, f. 1854, verkmästare vid Yxhult i två omgångar. Bodde i f. d. fanjunkare Carlssons gård i Hällabrottet. Var av ett rätt hetsigt lynne och använde, som gamla Yxhultare säkert minnas, med förkärlek starka uttryck. Gift två gånger. Nu död.

»*Stenhuggaresnickaren*» *Johannes Andersson*, bördig från Västergötland. Titeln hade han efter sina båda yrken. Död.

Stenhuggaren, förre soldaten August Modig. Bodde i Hällabrottet. Känd skytt och en väldig nimrod. Född 1833, död 1912.

Kassören C. A. Larson, f. 1865 i Hidinge. Anställd vid Yxhult åren 1888—1898. Nu bosatt i Stockholm. Hans insatser för allmänt väl under Yxhultstiden voro av den art och omfattning, att han väl vore förtjänt

av ett kapitel för sig. Man behöver ej läsa många årgångar av Kumla Julblad, förrän man kommer underfund med att dryckenskapslasten var allmänt utbredd i Kumla socken ännu under senare delen av 1800-talet, och Hällabrottet utgjorde i det avseendet intet undantag. Tvärt om. Förhållandena där voro av allt att döma snarare sämre än i socknens övriga delar. Ansvarskännande och ansluten till I. O. G. T. utförde Larson under sina Yxhultsår ett erkännansvärt och bestående arbete till nykterhetens främjande. Även för sjukkasserörelsen intresserade han sig. Han deltog dessutom flitigt i ortens sång- och musikliv och var ledare för Yxhults musikförening. Arbetarnas uppvaktning för honom vid hans avgång 1898 visade, hur avhållen och aktad han var.

Andra raden. Stående.

Från höger räknat:

Stenhuggaren Josef Jonsson, medaljör vid 60-årsjubileet 1938. Numera lantbrukare och bosatt i Hallsberg. Ynglingen till vänster hette Oskar Karlsson. Okänd vistelseort.

Tredje man är *stenhuggaren Fritz Kumb*, senare emigrerad till U. S. A., och till vänster om honom brodern *Henning Kumb*, en mycket skicklig och mångkunnig stenhuggare, ännu liksom två söner verksam i bolagets tjänst och liksom sönerna medaljör vid jubileet 1938.

Bakom ingenjör Adlers synes i vit rock »*slaktarns Kalle*», *Karl Karlsson*, senare övergången till faderns yrke.

Sjätte mannen i raden är »*Snickar-Johans Herman*», Herman Johansson, god stenhuggare och död sedan många år. Den sjunde är *O. K. Sundström*, senare känd som duktig bildhuggare i Stockholm. Död.

Sätt in på

Sparkasseräkning i Handelsbanken

även det som behöves till löpande utgifter längre fram.
Under tiden har Ni god ränta och **trygghet**

SVENSKA HANDELSBANKEN, KUMLA

Den åttonde fanns ej kvar vid Yxhult på min tid men hette *Wilhelm Hedenström* och var stenhuggare.

Den nionde mannen (bakom Wall) är *ladugårds-skötaren Åkerstedt*, stamfadern för Åkerstedtarna vid Yxhult.

Stenhuggaren Björklund (han med armarna i kors), född 1862, en god stenhuggare och ännu bosatt på orten. Han hade tre bröder, Erland, Emil och Albin Carlsson, alla tre på sin tid i bolagets tjänst. Erland och Emil nu döda. Erland var den förste, som skötte den på sin tid från Köping inköpta sidhyvelmaskinen. Hans timpenning var då, i början av seklet, 26 öre.

Smeden Gusten Olsson (med svarta skägget). Född i Västergötland 1864. Kom till Yxhult 1881 och är, ehuru pensionerad, ännu verksam i bolagets smedja och är såväl till levnads- som tjänsteår den äldste av ännu i tjänst varande på platsen. Han är vida känd som en skicklig verktygssmed och härdare. Hans avlöning var på min tid 32 öre i timmen. Olsson har under många år varit verksam i Hjortsberga baptistförsamling.

Bredvid Olsson står till vänster en annan västgöte, *hyvlaren och svarvaren Frans Gustafsson*, allmänt kallad endast Frans. Nu 79-årig och bosatt vid Kumla station. Näste man (bakom kassör Larsson) är för att tala med Jon Åsberg »bror mins pojke, skogvaktaren Otto Åsbergs son Sven», stenhuggare och nu bosatt i närheten av Hällabrottet.

Näste man är *stenhuggaren Berg*, sedan många år bosatt i Stockholm, och mannen till vänster om honom »*skräddar-August*» (August Andersson). Näste man är *stenhuggaren Frithiof Hedenström*, liksom den ovan nämnde brodern Wilhelm stockholmare. Längst till vänster i raden *stenhuggaren, f. d. handlanden Birger Albin*, allmänt kallad »göteborgarn».

Tredje raden. Stående.

Från höger räknat:

Stenhuggaren Albin Larsson. Vill minnas att han år 1897 arbetade som bolagets stenuppsättare på operabygget i Stockholm. Om honom berättade en av förmännen, att hans arbetsiver var större när han arbetade på timpenning än när han hade ackordsarbete. Död för många år sedan. Bredvid honom brodern, *Edvard Larsson*, senare mek. arbetare i U. S. A. Näste man är *stenhuggaren Anton Gelin*, senare emigrerad till U. S. A. Lever än och är förman på ett stenhuggeri i Chicago.

Näste man är *stenhuggaren Knut Lennartsson*, född i Hynneberg och släkt med »gamla fru Adlers». Lennartsson är numera bosatt i Stockholm. Näste man är *Bernhard Jonsson från Bysta*, duktig stenhuggare och även han stenuppsättare på operabygget i Stockholm. Liksom brodern Anton är han nu verksam som verk-mästare hos Yxhultsbolaget. Båda medaljörer vid ju-

bileet 1938. Till vänster *Lind*, en tillfällig arbetare. Den sjunde i raden är *smideshanlangaren Gustaf Nilsson*, född år 1855 i Västergötland. En god arbetare, nu död. Hans granne till vänster är den blide *stenhyvlaren Grönlund*, »Missionsförbundare». Ivrig blåbandist. Död för tolv år sedan. Ynglingen till vänster är *stenhuggaren Hjalmar Persson*, son till den originelle Per Carlsson i Hällabrottet, och senare en av de ledande i Berga mekaniska stenhuggeri. Framstående yrkesman. Död 1932. Nästa man till vänster är *G. L. Torgén*, skicklig *ornamentsstenhuggare* och nu verksam vid Berga mek. stenhuggeri, där brodern C. Th. Eriksson är chef. Ansiktet mellan västgötarna Olsson och »Frans» tillhör *stenhuggaren, f. d. trumslagaren Axel Pettersson*. Lever än, 91-årig. Nästa man — med de stora mustascherna — är *stenhuggaren Carl Mossberg d. y.*, en hedersman, död sedan mer än 40 år. Han var vid behov min hårfrisör. Frisørsalong var vinden över ångpannan. Arvodet varierade beroende av mina ekonomiska resurser — mellan 6 och 25 öre. Mannen med den randade halmhatten påminner om tidningarnas »Uncle Sam». Han var *stenhuggaren, f. d. skomakaren A. G. Skoglund*. Död sedan många år. Ägaren till de svarta glasögonen är *stenhuggaren August Kumb*, soldatson och fader till förut nämnda Kumbar och av gammal Yxhultssläkt. Ynglingen bredvid — med den stora halmhatten — är den utomordentligt skicklige *stenhuggaren Gustaf Bergström* från Hynneberg. Nu död. Även han arbetade för bolagets räkning som stenuppsättare på operabygget i Stockholm.

Den mörke mannen (med mössan) längst till vänster är den ännu levande *stenbrytaren Axel Lännqvist*, medaljör vid Yxhultsbolagets jubileum 1938. Lännqvist har brutit många tusen »parmar» sten i »Hästhagsbrottet», som låg där »sjön» vid Yxhult nu ligger.

Småpojkar. Sittande:

Till höger: *Alvar Persson*, på min tid lokeldare vid Kumla—Yxhults järnväg, senare vid Statens järnvägar. Nu pensionerad. Nästa pojke synes vara *Ture Widén*, på min tid ornamentsstenhuggare och liksom brodern *Bror* skickliga medlemmar i Yxhults musikförening. Nästa två: *Stenhuggaren Gustaf Wickström*, senare gift med gruvförman Stenbergs dotter Gerda och bosatt i U. S. A., samt *Carl Larsson*, senare hyvlare. Död sedan några år.

Till vänster (bredvid kassör Larson): *E. Skoglund*, en yngling, som senare i Amerika fått kännas vid livets växlingar. Enligt uppgift skulle han under sitt namn kunna sätta titlarna: »Stenhuggerifabrikör, f. d. millionär».

Nästa pojke är *rättarns Erik, Erik Johansson*, nu verksam som försäljare för Berga mek. stenhuggeri, och nästa pojke *Hjalmar Hellström*, som nu innehar eget stenhuggeri i Örebro. Han är sonson till »Mossberg

Kumla Cementvaru- & Byggnadsmaterialaffär

Olof Wirén

Tel. 232

Medlem av Svenska Cementvaru-fabrikanternas Riksförbund

Tillverkar:

Maskinstampade cementrör, kulvert, brunnsringar, rördelar och byggnadssten, kakelugnsplattor, disk-bänkar m. m. i mosaik

Försäljer:

Cement, takpapp, taktegel, ankarboard, masonite, eternit, plywood, golv- och väggplattor m. m. samt »granitol» golvmassa

Från sekelskiftets Kumla

Fotograf Knut Brydolf

talade i tre timmar om fosterlandskärlek inför fullsatt Nathanael, och blev livligt applåderad, en höstk-väll 1899.

Säkert skulle inte applåderna bli så livaktiga i våra dagar, om fotografen skulle predika i tre timmar, trots att fosterlandskärleken nog är starkare nu än i fosterländska föreningens Kumla.

Lyckade kurer vid Stene Brunn.

I en av folkskoll. Jacob Jansson i Byrsta författad berättelse till Stene brunns 25-årsberättelse ha vi saxat följande, som är ett gott betyg för den alltmer uppskattade badinrättningen.

— En flicka från Har-demo, vilken med hjälp av kommunen varit på sjukhus i 19 veckor och ansågs obotlig, var som ett skelett vid sin ankomst till brunnen men blev där så mycket bättre efter en termin, att hon tämligen rödkindad kunde gå till sitt hem.

— En gosse fördes förra året till brunnen efter att under hela vintern ha varit sjuk samt var vid brunnskurens början så klen, att han måste bäras såsom ett litet barn, men blev han där så frisk, att han sedan hela tiden under hösten och vintern kunnat gå i skolan och är fortfarande kry.

— En helt ung yngling, som i 9 veckor legat på lasarettet för höftvärk, kom därifrån hoppande på käpp

den äldre». Den siste pojken till vänster är *stenhug-garen Herbert Johansson*, död sedan några år.

Till min gamle vän smeden Olsson, som, där mitt minne svikit, kommit mig till hjälp och som i övrigt bistått mig vid dessa anteckningar, ber jag få rikta ett förbindligt tack. Så även till kyrkoadjunkten Lemark, som ur Kumla kyrkoarkiv välvilligt lämnat uppgifter om en del födels- och dödsår. Till de äldre Yxhultare, som möjligen minnas mig, ber jag få sända en vänlig hälsning.

H. J.

och krycka men blev vid brunnen så bra, att han kunde lägga bort kryckan och »hoppas jag», sade han häromdagen, »aldrig behöva den mer». Han reder sig nu utan både käpp och krycka.

Byggnadsfebern vid Kumla station

har drivit upp tomtpriserna, så att tomter som för 5—6 år sedan betingade 1,000 kr., nu (1899) äro uppe i fyrdubbla priset. För gårdar, som för 8—10 år sedan kostade 10,000 kr., begäres nu 25,000 kr., och då är ändå under tiden många tomter frånsålda.

Men så kom den stora kraschen på höstsidan och hämmade byggnadsfebern på ganska lång tid. Och fastighetspriserna dalade ner såsom aldrig förr.

Uttröttade och bedrövade krigarämnena.

När beväringarna i fredags kväll ryckte in rådte ett rörligt liv. Krigarämnena sågo i allmänhet uttröttade och bedrövade ut. Ovanligt nog

rådte god ordning. Kumlastadens befolkning tycktes samt och synnerligen ha kommit ut för att få höra trummorna, men vad de senare beträffar, så voro de lika trötta som beväringarna. Körkarlar från när och fjärran hade infunnit sig för att få den första förtjänsten, och alla ville ha fullt lass.

8/5 1899.

»Skomakarekärorna» i full verksamhet.

Nu är bäst för dem, som idka gångsport, att hållas i dikena utefter vägarna, ty på vägarna är det åtminstone i Kumla alldeles för riskabelt, enär där skomakarekärorna (så kallas velocipederna här) äro i full verksamhet. På dem åka såväl pojkar som äldre. Man köper en på avbetalning eller kredit på våren, och på hösten kursar man bort den, påstår en meddelare 1899.

Då skulle sekelskiftets folk sett våra lättviktare rusa fram...

»Sparbanksvillan», Stene Brunn

Bästa inköpskälla

för Kaffe, Konserver, Frukt, Konfektyrer
är alltfjämt

Tel.: Huvudaffären . . . 98, 344
Filiolen 68

J. W. JOHANSON & C:o

En sextett lärare i prostens Falks Kumla

Alla med över 25 tjänsteår på samma plats

Redan på 1870-talet rådde starka meningsskiljaktigheter om skolväsendet i Kumla. I örebrotidningarna finner man från denna tid insändare, vilka sannerligen inte präglas av några milda omdömen om skolrådets ordf., prostens A. P. Falk. I ett nov.-nr av N. A. 1878 angriper en insändare från Kumla skolrådet och försäkrar, »att inga lärare och lärarinnor anse det löna mödan att söka sig till Kumla än sådana, som med mun och åtbördor kunna agera Guds barn.»

Insändarna påstås ha haft till författare ortens riksdagsman, som i mångt och mycket hade en kritisk inställning mot prostens Falk. Den nitiske församlingens herden var mycket mån om att läraretjänsterna skulle besättas av för kristen tro och nykterhet avgjorda personer. Kumla Julblads utgivare har tänkt det skulle intressera framför allt de äldre kumlaborna att uppliva några minnen av en sextett lärare, vilka säkert hade Falk att tacka för att de kommo att få sin tjänst inom Kumla skoldistrikt. Bl. a. ha minnesgoda lärjungar här nedan tecknat en del hågkomster av sin lärare.

C. F. DREBORG.

Magistern, som undervisat 3,600 barn.

— Jag minns, berättar Erik Jonsson i Ekeby, sista dagens skolgång för magister Hörngren. Denne ville skrämja oss för den nye läraren, C. F. Dreborg. Han beskrevs såsom en ovanligt stor och sträng lärare, som älskade att använda rottingen. Flickorna började då gråta och jämra sig, men pojkarna tog det inte så känsligt. En av dessa, Anders Petters August, vilken som vanligt tog mod till sig, tyckte: »Vi kan inte få sämre lärare än vi haft». Men den som först fick stifta bekantskap med Dreborgs rotting var just August, som av naturen var mycket bråkig.

Dreborg tillträdde tjänsten i Kumla 1 jan. 1872. Han var en begåvad lärare med ovanlig energi. I skolan uppträdde han med stränghet och uppehöll disciplinen. Det behövdes också, då han hade över 100 barn att undervisa i den trånga skolsalen (församlings-salen). Om hans sätt att sköta orgelmusiken i kyrkan voro meningarna delade. Man tyckte, att psalmerna i allmänhet voro för långa och gudstjänstbesökarna hade, åtminstone under Dreborgs första tid, svårt att hålla »jämna steg» med organisten och hade ofta sjungit genom hela versen, då han blott hunnit till hälften. D. biträdde energiskt prostens Falk i den andliga verksamheten. På 80-talet predikade han ofta. Man hör-

de honom gärna och han förkunnade ordet också med kraft men kunde också krydda förkunnelsen med humor. Han var en kärnfrisk natur, som medelst tidiga morgonpromenader vårdade sig om sin hälsa och bekymrade sig föga om han fick kämpa med »vargaväder».

— Dreborg var en duktig lärare, berättar fabrikör Einar Sandberg, som tillhörde en av hans sista årsklasser. Han hade god uppsikt över oss och gick omkring i bänkraderna med sin påk och uppehöll disciplinen. Var sträng men lärde bra. Under en rast kom han till oss och tyckte, att »datten var ingen lek för pojkar. Tag livtag med varandra och brottas i stället.» Denna uppmaning voro vi pojkar inte sena att följa. Och uppkrupen på kyrkogårdsmuren satt Dreborg och gestikulerade med påken och såg till, att slagsmålet höll sig inom tillbörliga gränser.

— När jag tänker på, hur både lärare och barn ha det i skolan mot i »den gamla goda tiden», som inte är så avlägsen, undrar jag verkligen vilken tid, som bör kallas den goda. Men desto större blir min beundran för min gamle lärare, skriver fröken Anna Persson i N. A. och fortsätter: »Dreborg var född d. 21 dec. 1827. Jag slutade min skolgång för honom 1893. Han var då ännu en kraftkarl, och jag tror, att han fortsatte med skolan, ända tills han fyllde de 70 åren. Någon fortsättningsskola fanns inte då. När skulle han läst med den förresten, på lördagarna kanske, vilka ej vore läsdagar då. Det var hans enda lediga dagar. Söndagarna var han i kyrkan. I kyrkskolan hade det därför, bland barnen och med lärarens gillande, blivit för sed att gå två år i fjärde klassen, för dem som så kunde. I 3:e klassen gjorde Dreborg så många han kunde till kvarsittare. Han tyckte nog vi behövde den undervisning vi kunde få under de korta

C. F. Dreborg

Lämpliga Julklappar

till billiga priser

finner Ni bäst genom besök i

DAMKONFEKTIONEN

Märta Wigerell

Tel. 522

terminerna. Att han ej var rädd för arbete, förstår man. Därför blevo de klasserna särskilt stora, vanligtvis tillsamman en hundra barn, 115 minns jag en termin. Men Dreborg var mannen att hålla ordning på oss. Någon enstaka gång tog han till rottingen, men oftast lydde vi den förutan. Så jämn som en skolklass är nu, var den naturligtvis inte. Men de, som blevo efter, vorn nog klent begåvade eller sådana trögmånsar, som ingenting kunde göras åt. Det är förvånansvärt, att han kunde undervisa, som han gjorde. Uppsatsskrivning förekom sällan eller aldrig. Allt vad som skrevs utom välskrivning, skrevs på griffeltavlor, vilka också användes vid räkning. Matematik var ett av Dreborgs älsklingsämnen. Jag minns, att vi vid en examen i fjärde klassen räknade ut ytinnehållet på en smörbytta, och huru lång skugga Kumla kyrktorn kastade, när solen stod på en viss punkt. Jag tror, att vi alla klarade uppgifterna.

Kristendom, isynnerhet katekesen, var han också noga med. Det var inte så mycket, som skulle läras då, men det vi lärde oss, lärde vi oss grundligt.

En gång kröp en råtta in i orgeln, och hur lärarn än spelade, så ville hon ändå inte därifrån.

Många äro de män och kvinnor i rätt framskjuten ställning, som fostrats i den gamle stränge Dreborgs skola och tacka honom nog för goda lärdomar. Efter honom bröt den nya tiden in med heltidsläsning, nya lärosalar samt nya och flera lärarekrafter.

När Dreborg 1902 som 75-årig lämnade skolarbetet, hade han i ej mindre än 30 år varit lärare i Kumla. Under 61 terminer hade han sökt att hos sina många elever inplanta så mycket vetande som möjligt och fostrat dem till arbetssamma och praktiska individer. Någon har räknat ut, att inte mindre än 3.600 skolbarn i Kumla ha undervisats av Dreborg. Hans minne lever aktat och ärat hos kumlaborna, vilka ännu 27 år efter hans död väl minnas den reslige lärarveteranen med sin gråa mössa göra sina långa morgonvandringar».

— Jag har många gånger förundrat mig över att inte Dreborgs elever i Kumla rest en minnessten på sin lärares grav.

Det var en av Dreborgs skolbarn, numera boende å annan ort, som på själva julafton ringde utgivaren och uttryckte en önskan om en minnesvård på läraregraven. Man må hoppas, att inom en nära framtid tack-samma elever resa en värdig vård å Dreborgs sista vilorum.

Dreborg avled 1912, nära 85 år gammal.

CARL NYLIN.

En härdig och praktisk lärare.

Folkskollärare Carl Nylin var född i Hackva 1847. I Kumla tjänstgjorde han först vid Mossby gamla skola. När i början av 1870-talet Vesta skola blev färdig, sökte Nylin, som nu avlagt folkskollärarexamen, ordinarie tjänsten där, vilken han också med kyrkoherde Falks förord erhöi.

Carl Nylin

Nylins Vestatid kom att omspänna en tidrymd av mer än 30 år. Under denna tid fick han se många av sina elever växa upp och bliva duktigt folk både i hemkommunen och annorstädes. Självt ingick han äktenskap med en av sina skolflickor, en präktig lantbrukardotter. I det lyckliga hemmet uppväxte halva dussin barn, av vilka fyra ännu äro i livet.

Genom sin härdighet och praktiska läggning blev Nylin

en mångsysslare. Mest känt är, förutom hans väl vitsordade läraregärning, hans intresse för urmakeriet. Många äro de sockenbor, som fick sina klockor reparerade av Nylin. Han ägde också ett litet lantbruk. Det var ju brukligt förr, att landsbygdens lärare även hade jordbruk. Lärarelönen var inte så mycket att klara familjen på, varför man fick försöka sig på binkomster, vilka tyvärr inte voro så lättåtkomliga.

Liksom sina kolleger i Kumla var Nylin varmt hängiven ideell verksamhet. Vesta friförsamling tjänade han som föreståndare under en lång följd av år, och i Mossby blåbandsförening var han både ordf. och sekr. Inom båda dessa korporationer utträttade han ett synnerligen gagnande arbete.

När Nylin 1905 lämnade sin tjänst i Vesta, flyttade han till Örebro, där han erhöi kassörplats vid Vasabryggeriet. Den av alla aktade läraren blev tilldelad en lång levnadsafton. På 80-årsdagen 1927 hade hans forna elever inbjudit sin gamle lärare till en fest i Kumla församlingssal. Vid denna överlämnades en större penningssumma i guld. Det var en gripande stund för den åldrige läraren att se sig omgiven av ett 50-tal forna elever från olika skeden av den långa läraretiden i Vesta, vilka kommit samman för att ännu en gång få betyga sin tillfredsställelse med den välgkost han skänkt dem i unga år.

Så lämna vi plats åt ett par uttalanden av Nylins elever.

— Den undervisning i räkning, som vår lärare Nylin gav oss i C-skolan i Vesta, kunde fullt mäta sig med vilken nutida A-skola som helst. Under 1880-talet började de nya vikt- och metermåten att inläras i skolorna, och dessa nya räknesätt voro inte så lätta för eleverna att förstå. Men Nylin arbetade med oss och gav sig inte, förrän han riktigt lärt in dem. Han

Moderna, trivsamma

M Ö B L E R

Vårt urval av vackra, gedigna Möbler gör det möjligt för Eder att med låg kostnad inreda Edert hem

Mjuka mattor i olika kvalitéer och prislägen

L I N O L E U M

Klaessons Möbelaffär, Kumla

var en duktig lärare, och hans lektioner i svenska språket glömde man inte så lätt.

Det är bankdirektör Arvid Olsson i Kumla, själv Hjortsbergabo och elev hos Nylin åren 1886—1891, som för Kumla Julblad lämnar dessa vitsord om sin lärare. Skolan var då inrymd i samma hus som i våra dagar. Senare har den dock tillbyggt för att lämna utrymme även för småskolan, som tidigare hade lokal i Hjortsberga kapell. Småskollärarinnan uppehöll även tjänsten vid Mossby skola, som var belägen mitt emot lantbr. Severin Perssons gård. Numera är skolhuset rivet.

Dir. Olsson omtalar, att han den 15 april flyttade över till folkskolans andra avdelning och redan den 1 okt. till den tredje och 15 april året därpå till fjärde avdelningen. Vid knappt fyllda 10 år var folkskolans fyra klasser klarade. Emellertid var det inte ovanligt, att man blev »kvarsittare». Det var inte som nu de minst begåvade utan de duktigaste, som blevo »kvarsittare». Dessas föräldrar ville ofta ha sina barn kvar i skolan ytterligare ett år, och genom underhandlingar och en handtryckning gav Nylin med sig, trots att han hade många nog ändå att lära. Arvid Olsson var själv en sådan »kvarsittare» och betygar, att han och hans kamrater lärde sig bra mycket mera under »kvarsittaråret» än något år tidigare. Det var den tidens sjunde skolår.

— Nylin var en utmärkt bra lärare, som verkligen gjorde sitt bästa, för att vi skulle få lära oss så mycket som möjligt, säger lantbrukaren Erik Otto Larsson i Vesta, vars skoltid för Nylin började 1889, då L:s föräldrar flyttade till Vesta. Jag har de allra bästa minnen av Nylin, säger L. vidare. Att han lyckades väl med sin undervisning det kan vitsordas av de många duktiga karlar, som gått i skola hos Nylin i Vesta. Det var ingen lätt uppgift, han hade, att undervisa ett 60-tal barn på samma gång. Nylin var också en mycket godhjärtad människa. I sin trädgård hade han bl. a. ett päronträd. När päronen på hösten skördades, glömde han inte bort oss utan bar in stora rågade fat i skol-salen och bjöd oss av de läckra frukterna.

Närmare 90-årig avled Nylin 1936 i Örebro. Sitt sista vilorum har han fått på Kumla gamla kyrkogård, där även de flesta av hans kollegor från prostens Falks tid fått sitt viloläger.

ANDERS PETER STENSTRÖM.

Läraren med svårt åskväder och milt solsken.

Våren 1892 gjorde jag mitt inträde i Brånsta folkskola och lämnade den på hösten 1894. Man brukar säga, att barndomsminnena äro de starkaste och klaraste av alla, och jag vågar säga att magister Anders Peter Stenström både som lärare och människa var så originell, så egenartad, så skild från mängden, att det inte finnes någon risk för att hans bild utplånas och att hans minne bleknar hos dem, som fått del av hans undervisning.

A. P. Stenström

Gick det bara genom plugg, så var det bra, gick det inte, så användes mera slående och kännbara argument, men det måste alltid gå. I nödfall offrade han timmar av sin fritid för att få in vett och kunskap i trögrotarna. Till humöret var han mycket skiftande. Sträng och fordrande, godmodig och humoristisk, svårt åskväder och milt solsken om vartannat med snabba skiftningar och övergångar. Ett snabbt korrekt svar kunde få honom att skina som ett solsken, under det att en lat och försumlig eller trög unge bragte honom till förtvivlan eller vredesutbrott. Han höll då ofta sina av eleverna, trots åren, ordagrant bevarade kort-huggna, kraftiga tal, vars mening ofta nog var rätt dunkel.

»Det är inte min schyldighet att sitta här och undervisa 42 lata ungar! Det skall bli schlut med det här! Jag kan inte schtå här och schtoppa lärdomar i er, schom man schtoppar korv!» Och så vidare i den stilen. Eller när han förklarade botemedlen mot lat-het vara några nypor »obränd hasselaska eller rottingsaska», utströdd på lämplig plats.

Att dylika utbrott starkt bidrogo till att väcka upp de slöa var visst och sant. Och de efterföljdes alltid av solsken och vackert väder. Ty S. hade en medfödd humor, denna för alla, inte minst lärare, viktiga egenskap att kunna se det roliga eller löjliga i ett befängt svar i en situation och ej ta allt så allvarligt. Det hjälpte över mycket.

Jag nämnde ordet plugga. Ja, ett pluggande var det dagen i ända i det ena ämnet såväl som i det andra. Själv satt S. i katedern med läroboken uppslagen och följde med och gav frågor, som helst borde besvaras med bokens egna ord. För den med normalt minne och normal fattningsförmåga utrustade, bil-

Hurudan var han som lärare? Han var naturligtvis ett barn av sin tid och såg på barnen och deras undervisning med den tidens ögon. De moderna begreppen »problem-barn», »hämningar», »överansträngningar i skolan», voro lyckligtvis inte uppfunna, och även om de varit det, så hade S. säkert ej godkänt dem som ägande något värde. Barnen gingo i skolan för att lära nyttiga kunskaper, vett och hyfsning. Kurserna skulle läras och därmed punkt.

JULKLAPPAR

i Guld Silver och Tenn, Matsilver, nya modeller
Väggur, Fickur o. Armbandsur
Förlovnings- och Vigslingor

Gammalt guld och silver uppköpes

A.-B. Elias Englunds Guldsmedsaffär

Tel.
301

dades alltså så småningom ett respektabelt kunskapsförråd, helst som det inlärdas ideligen repeterades och genomgicks på nytt. S. berömde sig, och med rätta, att »gå väl igenom grunderna». Men rolig var inte den »genomgången», varken för elev eller lärare.

Populär var Stenström inte bland sina elever, knappast heller hos allmänheten. Och han strävade nog inte heller därefter. Att till det yttersta fylla sin plikt, även om den ej var så tilldragande, var för honom huvudsaken, att göra vad samvetet bjöd, och ej fråga efter, vad opinionen dömde, var hans ledstjärna. Och därför värdera och vörda hans elever honom och hans livsgärning, för de frukter hans undervisning gav, även om vi inte direkt älskade honom, när han utövade sin krävande, otacksamma gärning att stoppa i oss lärdom.

Ett par av hans samtida kolleger uppträdde ofta som talare hos frikyrkofolk och nykterhetsorganisationer. S. höll också ibland bibelförklaringar och textutläggningar vid av honom ordnade möten i sin skola, tal, som buros av en viss poetisk flykt — vid tillfällena strängade han sin lyra — och höll även någon tid söndagsskola, men intogs till de nämnda folkrörelserna en i stort sett kritisk inställning. Han var, som ovan sagts, så egenartad till läggning och åsikter, att det nog varit svårt för honom att enrollera sig inom ett visst åsiktsskikt.

Sådan är den Stenström jag minnes honom. Och härmed en liten krans av enkla minnesblommor åt en originell, svårtolkad personlighet och plikttrögen begåvad lärare.

Född i Asker 1835, var Stenström i början av 1860-talet lärare i Byrsta och 1872 i Hörsta mindre skola. Tjänsten i Brånsta tillträdde han 1874 och avgick 1905, då han flyttade till Kumla mp., där han avled 1908.

Otto Lindfors.

JACOB JANSON.

Historiker i alldeles särskild grad.

Jan Jacob Janson var värlänning, född i Svan-skogs församling 16 jan. 1854. Fadern var lantbrukare, och det var på den tiden inte så vanligt, att lantbrukarsönerna valde studievägen till sitt framtida levnadskall. Den unge Jansons håg låg dock åt detta håll, och 17 år gammal tenderade han in vid Karlstads seminarium. Sin första plats erhöll han i Steneby, Dalsland. Här stiftade han bekantskap med en präktig, välsituerad lantbrukardotter, Ida Hansdotter, som sedermera blev hans trogna ledsagarinna genom livet.

1876 fick Janson plats som lärare i Byrsta gemensamma små- och folkskola och blev för hela sitt återstående liv knuten till denna plats. Att Janson förvärvades åt Kumla, berodde nog på kyrkoherde Falks åtgöranden, och ingen torde ha varit missräknad på detta förvärv.

Skollokalen var rätt så blygsam. Den hade 1867 av kommunen inköpts av Byrsta skolhusförening för en summa av 800 rdr. r:mt. Den förutvarande lärare-

Jacob Janson

kraften var en mamsell Karlsson. Hon blev sinnessjuk o. intogs sedermera på Uppsala hospital. Disciplinen i skolan var mycket svag, o. det har påståtts, att de stora pojkarna behandlade henne, hur de behagade. Hur skulle det nu gå för den knappt 22-årige läraren?

Janson har själv berättat följande. Vid en bönestund i lokalen, då J. gick framåt gången, hördes ett par gummor viska

till varandra: »Hur ska han kunna reda sig med de stora pojkarna?» Och så runkade de på huvudet. Dessa pojkar försökte nog i början att taga ledningen, men de fingo snart erfara, att de funnit sin överman. Denna disciplin bibehöll Janson under hela sin långa tjänstetid i sin skola. Det har sagts, att han i början var sträng, men det var nog behövt.

Under år 1879 byggdes det nya skolhuset. Småskolan stannade kvar i den gamla lokalen. Som småskollärarinna anställdes nu mamsell Selma Nygren från Tisselskog, Dalsland, född där 1858. Hon hade tidigare haft anställning som lärarinna i Åmål, men på grund av intolerans från de kyrkliga myndigheterna för hennes religiösa inställning måste hon sluta sin plats där. Det berättas att den kända författarinnan »Betty» fick göra henne sällskap av samma anledning. Fröken Nygren flyttade år 1891 till Zinkgruvan, där hon förblev till sin död.

Fastän det under denna tid var halvtidsläsning i folkskolan kunde barnantalet uppgå till 50-60 st. Skolroten var också ganska vidsträckt. Janson hade mycket lätt att uttrycka sina tankar, såväl när det gällde skolundervisningen, som när han stod i predikstolen. Vid såväl förhöret av läxorna som förarbetet med nya sådana, höll han intresset spant hela tiden. Märkte han att någon slöade till, kunde han även ge en lämplig väckare. Mången har tyckt, att katekesen var en långtråkig bok, men Janson kunde göra lektionerna både i kristendom och katekesen intressanta och givande för barnasinnets.

När läxorna skulle meddelas, placerade Janson sig gärna ovanpå en av bänkarna med fötterna på sitt-

De lämpligaste Julklapparna finner Ni hos oss!

För Damerna: Ett vackert Klänningstyg, ett förtjusande Garnityr, Natlinne eller Pyjamas, en stilig Handväska, Handskar, Scarves, Näsdukar m. m.

För Herrarna: En stilig Skjorta, en flott Slips, Pyjamas, Underkläder, Strumpor, Näsdukar m. m.

Presentkort!

TELEFON

60

KULLBERGS IETTR.

(STURE MELANDER)

brådan och med en kort pekpinne rullande mellan händerna under lektionen. Lika lätt som pekpinnen rullades, lika ledigt flödade orden om Karl XII, hans överdåd i ungdomstiden, slaget vid Narva, kriget i Polen, tåget till Ukraina, slaget vid Poltava, fångenskapen i Bender, ritten genom Europa, tåget till Norge samt döden vid Fredrikshald. Bilderna rullades fram, spänningen stegrade, för att sluta med en suck. Ty historiker var Janson i alldeles särskild grad. Var det någon yngling, som satt och konsttrade, genast var han nere från bänken och grep syndaren i småhåren vid örat, vilket var mycket effektivt.

Janson var gärna med och lekte på rasterna. Man spelade boll eller »slagsälta», som det då hette. När J. kunde slå en lyra, så att bollen hamnade på andra sidan logtaket vid den närliggande gården, då hade han väldigt roligt, och pojkarnas beundran var ju kolossal.

Omutligt sträng men rättvis bar han dock aldrig agg till den, som felat och förgått sig. Blev han medveten om att han själv begått ett fel eller förgått sig, höll han sig inte för god att inför hela klassen erkänna detta. Känsliga voro hans tal vid terminsavslutningen. Då var knappast något öga torrt.

Janson var också en stor tillgång för den religiösa och ideella verksamheten. I Byrsta missionsförsamling ingick han som medlem 1878 och tillhörde styrelsen redan från början som sekreterare och till gagnet även ordförande. Som predikant var han gärna hörd icke blott i Byrsta utan även på många andra platser. Deltog också i söndagsskolarbetet och var dessutom ledare, under olika tidsföljd, i tvenne blandade körer. Då övades det friskt, men efter gammal vana höllos också raster, vid vilka humorn och skratten ekade, så att gamla skolhustaket kunnat lyfta sig.

Han var tillika en av Byrsta bbf:s första medlemmar, då denna förening bildades 1890. Inom lärarkåren var han givetvis en av de ledande krafterna och var kårens representant i kyrko- och skolrådet under många år.

Som lärare i Byrsta tjänstgjorde Janson i nära 40 år till sin död 20 febr. 1915. Hans bortgång blev plötslig och oväntad. Det var vid ett kvällsmöte i Byrsta skolhus. Mycket folk var samlad. Man sjöng sången 213 i Miss.-förb:s sångbok. Janson satt som vanligt vid orgeln. Vid tredje versens början såg man Janson plötsligt sjunka ned mot orgeln. Han sjönk för att aldrig mera resa sig. Det varma hjärtat hade upphört att slå — hjärtförslamning hade ändat livet. Hans begravning blev gripande med enorm tillslutning. Nämnder och kårer hade slutit upp. Ett rikt och verksamt liv var lyktat. Janson hade väl förvaltat sitt pund och hade gått att mottaga den trogne tjänarens lön.

Joh. E. Åcrantz,
Åby.

PER LARSSON.

Hade sikten alltid fri mot evigheten.

Per Larsson

Hörsta kristliga församling har i sin ägo en handskriven bok på omkring 130 sidor, författad och församlingen tillägnad av f. folkskoll. i Hörsta, Per Larsson. I denna bok har Larsson bl. a. nedskrivit sin självbiografi, varur här några korta utdrag lämnas.

»Undertecknad», börjar han, »är född den 5 maj 1851 i Björstorp, Viby församling, och härstammar från en bondesläkt där, av vilken nio stamfäder tillbaka, alla

bönder, av mig äro kända till namn och hemvist Mina barnaår förgingo såsom de flesta andra barns utan några särskilda bekymmer. Så fort ske kunde, blev jag av mina föräldrar lärd att högt läsa aftonbönen i vårt hem och om söndagarna predikan för dagen ur Ekmanssons postilla. Dessutom lästes bibeln, både gamla och nya testamentet. Jag var synnerligen intresserad av bibelns historiska berättelser».

Vid 18 års ålder kom Larsson till en morbroder för att biträda vid lantbruket. Sonen på gården, Per Eriksson, som genomgått pastor Ahlbergs missionskola i Vetlanda, blev predikant i Stenkulla missionsförsamling och skollärare i en mindre skola i missionshuset. Då han en gång skulle resa bort, ombads Larsson att vikariera. Och nu väcktes hos denne hågen för skolarbetet. Samma höst behövdes en lärare vid Viby kyrkskolas lägre avdelning. Larsson anmälde sig och blev antagen. Om ett år sökte han in vid Linköpings seminarium. Efter tre år tog han sin examen den 7 juni 1876.

Under seminarietiden slöt sig Larsson till några religiösa kamrater, bland dem Johan Ögrim, sedermera kommandör i Frälsningsarmén. På lördagskvällarna brukade de få samlas i troende familjers hem till bibelläsning, samtal och bön. Ofta åhördes bibelförklaringar av biskop E. G. Bring eller rektor Chr. L. Anjou.

Larsson fick först vikariat i Fågelhults skola i Bo socken, och han ämnade söka en nyinrättad tjänst vid Bäck i samma socken. Kyrkoh. Axel P. Falk i Kumla hade dock genom sin måg, komm. A. Lundqvist i Viby, fått kännedom om Larsson och skickade bud till ho-

BOKEN

bästa gåvan!

Skrivställ, Ramar, Album, Tavlör, Plånböcker
Portmonnäer, Portföljer, Almanackor, Jultidningar
Grammofonskivor Stort urval!

Skrivunderlägg - Reservoarpenor

DOHLWITZ BOKHANDEL, KUMLA

nom, att han hade god utsikt att få plats vid Hörsta, som utannonserats, bara han sökte. Han gjorde så och fick platsen, som han tillträdde 1877 och sedan innehade till utgången av 1908.

De första fyra åren bodde och arbetade Larsson i det av Hörsta skolhusförening 1863—1864 byggda skolhuset. I detta lilla skolhus trivdes Larsson synnerligen väl. I den förut nämnda handskrivna boken, där skolhuset i detalj är skildrat, läses bl. a.:

»Övre kammaren hade sitt fönster åt öster med vacker utsikt över Hagaby och Ekeby byar. I denna kammare hade jag min bostad under de första fyra åren av min läraretid i Hörsta, och detta lilla rum var mig mycket kärt. Det var ju då mitt ungarlskem. Minnena av min läraretid i det lilla oansenliga skolhuset äro för mig allesamman angenäma. Jag var föremål för mina skolbarns hängivenhet och föräldrarnas hjärtliga välvilja. Därtill kom förmånen av de rika tillfällena att få närvara vid de religiösa sammankomsterna och det goda umgänget där. Jag var synnerligen glad åt att jag hade fått det, som jag nu hade det.»

Sedan ett nytt skolhus 1879—1880 byggts i Hörsta, flyttades det gamla till Brånsta i början av 1881.

Larsson var en synnerligen arbetssam person. Utom sitt skolarbete meddelade han privat undervisning i aftonskolekurser såväl i Hörsta som å andra platser. I sin självbiografi säger Larsson, att han vid dessa kurser fick »tillfälle att meddela undervisning åt hundra den kunskapsförstående, hyggelig ungdom i Kumla», och fortsätter: »Dessa aftonskolekurser höra till de angenäma minnena i mitt liv.»

Från mediet av 1890-talet utförde Larsson skrivgöromål först i Södra Mos och sedan vid Kumla.

Han deltog med intresse i den religiösa verksamheten liksom också i nykterhetsarbetet. Inom Hörsta blåbandsförening var han till stor hjälp genom diskussionsinledningar och föredrag. Han var även ett stöd för föreningen redan genom sitt medlemskap i en tid, då angreppen voro många.

Larsson var sedan 1880 i ett lyckligt äktenskap förenad med sin kusin, Alma Karolina, född Persson, från Ekeby i Kumla. Söner äro kassör Almer Larsson och läroverkslärare Martin Larsson.

Omkring 700 barn åtnjöto Larssons undervisning, under tiden han tjänstgjorde i Hörsta. Man kan vid samtal erfaras, att han hos dem lever i kärt minne. Väl fanns hos honom fel och brister. Men värdesättningen av hans arbete och hans fostran växer med avståndet. Vad den ostyrige skolpojken inte såg, det ser den mognen mannen.

Larsson var utrustad med rika gåvor, vilka han också brukade med ihärdig uthållighet. Men han var under detta en from man. Få kunde som han med sådan flit och seghet gå upp i det timliga arbetet och ändå ej dras ned utan leva sitt andliga rika liv i Kristi efterföljd med sikten alltid fri mot evigheten.

Per Larsson avled i sitt hem i Kumla 1934.

J. S.

HJALMAR OLSSON.

Frisksportare med modern livsföring.

Hjalmar Olsson

Folkskoll. Hjalmar Olsson var ingen dussinmänniska, skriver en av hans skolflickor från Kila. Han sökte ej likna massan utan gick sin egen väg. Vad han ansåg vara rätt, det gjorde han, så fick andra säga vad de ville.

Olsson kunde med rätta kallas frisksportare. »På sommaren skall man stiga upp med solen men också gå till sängs, då solen går ner», var en levnadsregel, som han sökte inpränta i oss elever, och som han

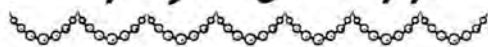
också själv följde. Han älskade långa promenader. Under sin läraretid i Mossby hade han under många år sin bostad i Kumla samhälle och vandrade den långa vägen fram och åter varje dag. Under någon ledig stund sökte han sig gärna ned till skogen, där luften var friskare, och där han hade tillfälle till gymnastik, ofta hängande i något träd. Vid ett tillfälle var det någon person, som alldeles förskräckt berättade, att han sett en karl hängande i ett träd. Det var folkskoll. Olsson, som tog sin morgongymnastik.

»Kaffe skall man inte dricka, varken barn eller äldre. Vårda dina tänder, åt aldrig något utan att genast efteråt skölja tänderna». Dessa råd försummade han inte att då och då ge oss. Och naturligtvis var han noga med att själv praktisera dem.

Då någon av oss varit från skolan på grund av svårt väder, hände det, att Olsson bemötte detta med följande ord: »Knyt en schal om huvudet, så kan du gå till skolan, men du skäms för att ha en schal på dig men inte för att vara borta från skolan». Vid svårt väder såg man Olsson med en schal om huvudet och ovanpå en liten hatt.

Som lärare var Olsson vänlig och godhjärtad. Kan-ske ibland för snäll. Alla hans elever minnas säkert, när någon var alltför ostyrig, hur läraren med sitt vanliga uttryck: »Jag ska söka hjälpa dej, din fuling», gick ner för att straffa missdådaren. Straffet blev oftast ej så synnerligen svårt, varför hjälpen ej räckte så lång stund. Ville man lära sig något i skolan, så hade man goda möjligheter därtill, men ville någon vara slö, så gick det också. Undervisningen var god

Lämpliga Julklappar

Klänningstyger, Koftor, Jumpers

Garnityr, Väskor, Handskar

Linnevaror Stor sortering!

A.-Bol. O. A. OLSSON

Kumla

Hallsberg

Men någon dans på logen blev det ej...

Från väckelsetiderna i Kumlabygden. Av Karl Boström

— Då ska bli läsning nästa Erk-Ols i kväll.
— Jaså.
— Jo, då kommer det en alldeles ny'en.

Det dör meddelandet hörde jag ofta växlas mellan ivenne gummor, då de möttes i Ralagatan. Jag minns det så väl, fastän det är nu mera än 60 år sedan. Minns också den hemlighetsfulla blick och det nästan viskande tonfall, i vilket meddelandet framsades. Det var, som om man skulle vilja ha tillagt: Men säj inte, att jag talt om 'et.»

Och varför detta? Jo, de hade levat lång tid under konventikelplakateis dagar, då det var lika förbudet för en olärd att vid en sammankomst läsa ur bibeln och söka förklara detta, som det var att koka en kanna brännvin. Att lagen sedan 1858 var upphävd, det visste inte gumorna om, fast de nu upplevde 1870-talet.

Allmog, det blev kväll. Och det blev även denna gång läsning. Erk-Ols nattstuga var ständigt den plats, där Rala-borna samlades vid dylika tillfällen. Det fanns vid omskrivna tid trenne pionjärer på det religiösa området: Erik Olsson i Rala, Per Olsson i Granby o. August Persson, dräng i Södra Sanna och traktens förste söndagsskollärare. Hur det nu var, så kom det vid något tillfälle en sån där alldeles "nyer". Jag tror han var värmlänning. Man hade väntat sig sammankomsten mera besökt än vanligt, ty man hade ordnat med Erik Larsson att få använda hans del i den

»Läsning» i boställsstugan i Rala

»gamla boställsstugan», som var lik nuv. Pukestugan på Sannahed, fastän något större. Det blev storsädning i den gamla salen, som förut använts till allting, även dans och spel m. m.

Erik-Larse hade en stabbe ohyvade bräder ute på tomten. De togs in och så gjorde man bockar för att lägga bräderna på. Gamla stolar rustades upp, bykekar och baljor vändes med botten upp, så de kunde användas till sittplats. En större stockvedsbrasa tändes i den stora, öppna spisen och en talgdank sattes på spiselkransen och en framme vid bordet, där predikanten skulle stå.

Så vart det första bönehuset färdigt i Rala, och var några år framåt till mycken välsignelse och tröst. Här bekände äldre och yngre sina synder och finga förvisning om, att de voro förlåtna. Och här var sång, bön och glädje. Men så kom vintern 1876—1877. Det blev dragning åt Hallsberg. Missionshuset där blev färdigt och visade sig redan från början vara för litet. Det var ofäst lika mycket folk utanför som innanför dess väggar. När någon av de särskilt berömda förkunnarna, i. ex. Waldenström, predikade, hände det, att folk redan kl. 4 infunno sig, oaktat att mötet ej började förrän kl. 8. Det var vid ett sådant tillfälle, som Emil T. föreslog att bygga om igen: »Vi tar långsidan vid vägen till gavel, så bygger vi åt norr nedåt järnvägen, så får vi två stora salar ovanpå varandra. Hans förslag gick dock ej igenom.

Var två eller tre voro församlade denna tid till samspråk, så kom den stora väckelsen på tal. Det fanns ju många, särskilt bland de äldre, som intogo en reserverad hållning gentemot rörelsen, menande: »Vänta bara tills i maj, då husarerna komma,

då få vi se, hur det går med våra nyfrälsta piger.

Då blir det nog dans på logen igen.»

Och maj månad kom, och husarerna kommo... Men någon dans på logen blev det ej. Det visade sig däremot, att en rätt stor procent av husarerna själva hade blivit Kristi stridsmän och deltagit i mötena med liv och lust. De hade blivit väckta i sina hemrakter och kommo till hea som helt andra människor. De oförstående kallade rörelsen en andlig epidemi. Ja, gärna det. Ty den var verkligen smittosam. Ett halvt dussin kunde

men kanske den ibland blev för lärd för oss tröga, ostyriga ungar. Kanske Olsson passat bättre för äldre elever. Men jag är övertygad om att ingen av de många, som gått i skola hos magister Olsson, tänker tillbaka på sin lärare med något annat än vänliga känslor.

Jag minns honom som en god människa och ser med tacksamhet tillbaka på min skoltid.

Olssons tjänstgöring i Mossby omfattade åren 1896—1921. Liksom sina samtida kolleger i Kumla var han avgjord nykterhetsman och tillhörde I. O. G. T. Efter uppnådd pensionsålder flyttade Olsson från Kumla och är boende i Huddinge. Han är född gottlänning 1861.

L. H.

Nya Bilstation

A. Andersson

REKOMMENDERAS!

Täckt turistvagn för 23 personer

Telefon 30

Carl Johanssons

Trävaruaffär

Hyvlat och ohyvlat
Virke säljes till lägsta
priser **Telefon 66**

bli smittade på en kväll, och på de flesta gick aldrig symptomen över.

1877 var ovanligt rik på stjärnfall. När vi en söndagskväll efter besök i missionshuset stodo vid avtägsvägen till Hallsbergs kyrka för att säga god natt åt några ungdomar från Samsala, fingo vi se, att hela trakten helt oförmodat lystes upp av ett blåvitt, fräsande sken. En större eldkula syntes komma från Sannahed på omkring 50 meter över marken, korsande Ralaängarna och försvann uppe i Hessebergsskogen.

»Nu kommer Jesus!«

utbrast Karl-Annerns mera, och lät utropet åtföljas av en kortare bön. Det blev diskussion, och alla voro vi överens om, att ljuset var speciellt avsett för oss.

Samma år, 1877, hade det också mycket talats om en resa till det natursköna Mariestad. Det skulle gå två extratåg från Hallsberg och ett par dito från Motala och Mjölby. Nu var banan tämligen ny, och många ville se hur den ringlade sig fram däruppe genom Lerbäck. En söndagsmorgon startade vi, lyckliga och glada. Många torde ha erfarenhet av, hur det känns att sammanträffa med trossyskon en vacker sommardag. Under sången »Till Lammets lov» pustade sig tåget upp för de branta Skallerudsbänkarna. Vid Åsbro, Lerbäck o. Rönneshytta blev det tillökning i familjen. Och så var man framme.

Strax intill stationen fanns en den mest natursköna plats, som jag tror finns i Närke. Denna hade av herrgårdens ägare upplåtits för vår del. Det första, som mötte mig vid framkomsten hit, var en större sångkör, som i solgasset försökte få harmoni på sången

»Fatta mod som Daniel».

Sångledare var den genommusikaliske Bergman från Åsbro. När vi sutto och lyssnade till sången och de korta predikningarna, fingo vi plötsligt se en väldig skara kommande just där vägen kröker. De svänga upp på krönet, och en kraftig manlig stämman kommande: »Askersunds kompani, halt!» Så var nu också dessa här. De hade gått hit och skulle väl också gå hem, när kvällen kom.

Ja, detta var ett »läsarmöte» under den tid, då väckelsevägen var som kraftigast. Hur många, som blevo frälsta vid detta möte, kan jag ej upplysa om. Men de voro säkert ej få.

Den lekamliga spisen serverades i en restaurang av stora mått. Det var en byggnad under uppförande. Betalade man en 25-öring fick man gå in i en stor »hall», med rader av mjölksälar med vidhängande skopor, tjockt hembakat bröd och smör i byttor. Man gjorde själv i ordning sina smörgåsar, små eller stora, allt efter behag. Något pålägg förekom icke, ty sådant var frässeri denna tid. Och frässeri var synd.

Humor och satir hos Lars Pärsson.

Följande är startades en liknande resa till Motala. Jag var med även då och ävenså Lars Pärsson i Blacksta. Han skrev en skildring om resan, som blottade både gott och ont. Lars Pärsson var, som bekant, ett stycke författare med en skarp penna, som var formerad till både humor och satir. Är ej säker på, om skildringen trycktes i ortstidningarna, men manuskriptet cirkulerade i byarna i Kumla socken. Och man hade mycket nöje och skratade hjärtligt åt hans skildring.

Det finns flera minnen dolda hos mig från den märkliga andliga väckelsens dagar. Om red. tillåter, skall jag återkomma.

(B. fick dock aldrig tillfälle att återkomma. Han kallades bort från sitt jordeliv ett par veckor efter, sedan han skrev ovanstående.)

Kumla Julblad 10 år.

Kumla Julblad började utkomma 1930, varför det föreliggande numret är det tionde i ordningen. Med anledning härav har detta påkostats ett dyrbarare omslag. Detta, som är tecknat av J. R. Rickardt, har utförts i fyrfärgstryck å Kumla Tryckeri.

De stora merutgifterna ha nödgat utgivaren att något öka priset å Kumla Julblad. Höjningen täcker ändå ej de nya kostnaderna för bl. a. klischeer. Tidningen har aldrig varit någon luckrativ affär för utgivaren, vilket ej heller är meningen. Att den år efter år kunnat utgivas är tack vare allmänhetens välvillighet och den hjälp och uppmuntran, som utgivaren fått mottaga från skilda håll, inte minst från kumlabor i forskningringen.

Under flera år ha många av julbladets vänner blivit utan tidning. Vi ha tidigare räknat med ett ex. till varje kumlahem. Genom att så många ex. sändas till kumlabor på andra orter, så håller inte en sådan beräkning. Den nu tryckta rekordupplagan hoppas vi skall räcka till.

Så vilja vi tacka alla våra medarbetare, våra annonsörer och alla julbladets läsare för de gångna tio åren.

D. N:s Lundin som skomakare

Skomakeriets yrke jag bedriver,

och glädjen som det skänker mig är stor.

I skodons hävder forskar jag med iver

och undersöker skilda tiders skor.

Rörledningsentreprenör Artur Ahlstrand

Telefon 317

Telefon 317

Utför Värme-, Vatten- och Avloppsledningar, VC- och Pumpanläggningar, Reparationer av alla slags rörledningar utföras omsorgsfullt och billigt

Kostnadsförslag på begäran!

En pratstund med Lars Fromstedt i Kumlaby

En minnesrik 82-åring. Av N. Helander

Fromstedt och kyrkovärd Ericsson

De äldriga hundra procentiga kumlaiterna bliva allt färre. En hel del av dem, som undertecknad under åren intervjuledes stiftat bekantskap med, hava för alltid gjort uppbrott. Ännu finnas dock några minnesrika farbröder, som det är ganska nöjsamt att få en pratstund med. T. ex. Lars Fromstedt i Kumlaby, en pigg och glad hedersman, full av humor.

En vinterdag, då nordan vräkte upp massor av damm från de torra vägarna, får undertecknad ett sedan länge avtalat besök av Fromstedt. Medan vi låta det sista koket av julkaffet oss väl smaka och stökat undan lite prat om vädret och en del annat, försöker jag flytta Fromstedt tillbaka till hans ungdomsår.

— Är Fromstedt född i Kumlaby?

— Nej då. Jag är född i Byrsta 25 juli 1857, och i Byrsta gamla missionshus gick ja i skola i fyra terminer hos lärare Sahlin.

— Var det några andra Byrstapojkar, som gick samtidigt och som lättit höra tala om sig?

— Joo, Anders Petter Andersson i Vissberga, som blev nämndeman, och Jonas Andersson från samma by.

— Var allt skolarbete sedan undanstökat med de fyra terminerna?

— Det kan man säga. Inte vart det så mycket man fick lära sig. Lite skrivning och läsning. Något ökades ju kunskaperna, då ja och mina bröder sedan läste för en Järsjöbonde, Per Erik. När ja sedan 1869 kom till Kumlaby, passade ja på att få lära mig lite mera skrivning av en roteskrivare där.

— När började kampen för tillvaron?

— Som tioåring fick ja lära mej att göra becktrådar hos skomakare Lars Erik Eriksson i Vissberga och fort-

satte sedan med skomakeriet hos Johan Larsson i Kumlaby. Hos honom var ja i över femton år.

— En av mina vänner i Kumlaby har berättat, att Fromstedt har byggt flera hus i Kumla.

— Det är nog riktigt. Ja hade gift mej, som alla skulle göra på den ti'n, och sökte efter en passande tomt. Ja bestämde mej för en tomt väster om järnvägen och byggde där ett ställe, som ja sålde till banvakt Kvist. Stugan finns ännu kvar och ligger norr om Järnvägshotellet.

— Marken var ju lerig, och hela området ett enda stort träsk, har jag hört talas om.

Stövlarna blevo kvar, och grushögen försvann.

— Vänta ska han få höra. En dag skulle ja ha en kar, som skulle hjälpa mej att gräva grund. Rätt som det var, så försvann karn helt plötsligt. När ja titta efter, så höll han på att drunkna. Han hade sjunkit ned till halsen i den lösa modden. Ja fick se Lars Johan Pettersson hållas med något arbete på sin tomt vid Skolvägen och skrek åt honom att komma till hjälp. Han samlade ihop ris och grenar, så att vi skulle få ett underlag att gå på. När detta var gjort, gav ja mej ut till den nödställde. Ja trodde, att ja skulle dra av honom armarna, så fast satt han. Pettersson hämtade en stång, och sedan försökte vi på nytt att få upp honom. När sent omsider våra ansträngningar lyckades visa det sej, att karens stövlar blev kvar i träsket.

Under en vinter hölls ett par av mina grannar i Kumlaby och körde grus från Kumlamalmen till tomten. När ja frampå värkanten kom för att titta på tomten, blev ja alldeles förbluffad. Den stora grushögen hade försvunnit i det nästan bottenlösa träsket.

— Det var den tidens pålningsarbete?

— Ja, då kan man säga. Men just inte så billigt då heller. Snart nog flyttade vi tillbaka till Kumlaby. Varken ja eller gumman trivdes vid station.

Mellan "lag och evangelium".

— Sedan ökade Fromstedt bebyggelsen i Kumlaby?

— Ja byggde sedan huset, som ligger mellan "lag och evangelium", svarar Fromstedt illmarigt.

— Skulle det vara arrendatorstället ställe, som ligger mellan länsmansgården och prostgården?

— Nej då. Stället är mest känt under namnet "Utsikten". En dag fick ja ett brev med den inte så vanliga adressen: "Fortkomsledamoten hr N. N. mellan lag och evangelium, Kumla". Aldrig förr hade ja fått ett brev så fort. En av stationskararna kom med brevet en morron kl. 4. Posten skötte då järnvägen om. Brevet var från en kumlabo i Skåne. "Utsikten" sålde ja till Lars Andersson, och flyttade själv söderut i byn i närheten av gravkullarna.

Forsbergs Damfrisering

REKOMMENDERAS!

ALLT INOM YRKET!

Telefon 192, Bostaden 440

Gravkullarna vid Kumlabý

„Vräk dej, du Fromstedt!“

— Om gravkullarna har naturligtvis Fromstedt mycket att berätta?

— Nog har ja då. I slutet av 90-talet undersöktes kullarna av Montelius, riksantikvarien. Han berättade då, att kullarna troligen var ända från 800-talet. Själv hade ja hittat många saker, som ja nog förvarade. Pastor Johannes Falk, son till vår kyrkoherde, bodde hos oss. Han hade sett mina samlingar. När Montelius glädde sig över de framgrävda fynden, tyckte Falk: „Min hyresvärd Fromstedt han har mycket bättre saker, som han hittat här.“ Då blev Montelius intresserad. När han på kvällen återkom till Säbylund, där han var greve Lewenhaupts gäst, talte han om vad han hört av Johannes Falk. Dan därpå kom grevens kusk in på min verkstad och bad mej följa med ut, ty greven och professorn ville tala med Fromstedt. Ja förstod genast, vad det var fråga om, så ja sa till kusken, att ja skulle bara hyvsa till mej lite. „Det duger inte att låta dom vänta, det gör ingenting, om han kommer i arbetskläder“, tyckte kusken. Utkommen till det finna ekipaget, bad professorn att få se på min samling från gravkullarna. Ja gick efter mina lådor, som professorn tog hand om. Och så bad de mej att ta plats i ekipaget, vilket ja inte ville med min arbetsdress. Mina protester hjälpte inte, och hur det var så fann ja mej snart tillrätta bland storheterna. En av mina bekanta, en riktig kanarie förresten, fick se mej och skrek: „Vräk dej, du Fromstedt!“

— Nå hur gick det med samlingarna? Fick Fromstedt behålla dem?

— När professorn öppnade lådorna, så var det som om solen sken upp. Han lyste av glädje. Sedan började han förebrå mej för att ja inte underrättat muséet i Örebro, att jag hittat föremålen. „Vet inte Fromstedt, att det är straffbart att handla på sådant sätt?“ Ja svarade honom, att ja aldrig tänkt behålla sakerna och ej heller visste ja om de hade något vidare värde. Emellertid lånade han dem för avrättning.

— Fick inte Örebromuséet en del av fynden?

— Urmakare Olsson tog hand om rätt mycket, som han lämnade på muséet. Särskilt var det en dolk, som ansågs vara ett riktigt »fynd«. Den var vackert utsirad i brons och hittades i ett decimeterhögt asklager. Intendent Hedberg var senare ute och grävde fram bl. a. flera urnor, ett 95 cm. långt svärd, sporrar och betseltränslar. En av urnorna mätte 30 cm.

— Var gravhögarna sedan plundrade på alla föremål?

— Inte var de då. En da när ja gick förbi kullarna, fick ja se ett föremål som stack upp i gruset. Gustaf Andersson i Blacksta kom just körande vägen fram. Vi gick båda och tittade på vad det kunde vara för nånting. Det var en urna och under den låg en hel krigarutrustning. Intendent Hedberg underrättades genast, och han kom också ut och tog hand om fynden. Han påstod, att det var mycket ovanligt att en hel sådan utrustning påträffades.

— Blev gravhögarna sedan fridlysta och all gruskörning därifrån förbjuden?

— Konstigt nog så påstås det, att Montelius vid en uppvaktning från byn gav tillåtelse till fortsatt grustagning. Och man kör grus därifrån än i da. Nu är området så fult, men ack vad det var vackert på den tiden, då ja byggde mitt ställe i närheten. Ja planterade 105 björkar och de tog sej allesammans utom fyra. Ja, det var rart, grönt och fint, en verklig idyll, som de säger.

Den gamle lyser upp, när han återgår till sin ungdoms Kumlabý, då de månghundraåriga gravkullarna ännu voro orörda, då askan av förfäderna ej skingrats och ej heller de många föremål, som enligt tidens sed gjort dem sällskap till det sista vilorummet.

Fromstedt har varit en mångsysslare. Bredvid sitt egentliga yrke, skomakeriet, har han även arbetat med snickeri och sadelmakeri. Han har också hjälpt till vid flyttningar. Så var han komminister Pettersson behjälplig, då han flyttade till Trosa prästgård. Fromstedt har många lovord om Pettersson och tyckte, att det var synd om honom vid valet efter prosten Falk, för att det blev så lite röster för hans namn.

— Vad har Fromstedt för mening om gravkammaren, som påträffades 1935 å södra delen av kyrkogården? Tror Fromstedt, att det är någon Kumlabypamps familjegrav?

— Inte så gott att säga. Men det är inte första gången man sett gravkammarn. Ja minns att Forsselius häst en gång trampa ner sej där. Han gick och beta av gräset på kyrkogården. Det fanns inte så många gravar då. Då vart ingen undersökning, utan man grävde bara igen graven. Och så glömde man snart händelsen.

Fromstedt har hunnit med åtskilliga upplevelser under sitt långa liv. Där om berättar han på ett fängslande och inte minst humoristiskt sätt. Själv lever han med i händelserna, som han berättar, på ett sätt som om han verkligen upplevde dem igen. Trots att reumatismen under de senare åren allimer besvärar honom och gör honom mindre rörlig, ler han så glatt och ger intryck av en god och praktig hedersman.

I nästa nummer fortsätter Fromstedt att berätta om en del äventyr från den tid, då länsmännen Flykt och Welin svarade för ordningen i Kumla.

Byggnadsverksamheten

var även för 40 år sedan livaktig. Där om heter det: „Ut om det nya stationshuset bygges även en hel del privata hus. Sådana har under hela vintern varit under uppförande och för varje dag komma långa rader av med byggnadsmaterial lastade godsvagnar. En ångsåg pustar och stönar under arbetet med att såga sönder alnjocka stockar.“

Byggmästare Evert Johansson

K U M L A

Telefon 231

Utför Nybyggnader, Reparationer
Ritningar och Arbetsbeskrivningar

Kumla-jordbrukare till Dalarna

Av redaktör Birger Hellberg

Kumlaborna i Brunnsvik.

I bakgrunden samtala häradsdom. Axel Olsson och red. Hellberg om flydda tider.

Den 19 juni 1939 väntades mycket främmande till Dalarna, och en del dispositioner hade även blivit vidtagna härför. Så hade några ingenjörer vid ASEA-koncernens verkstäder i Ludvika erhållit sin lednings order att vid halv tolvtiden på dagen göra sig redo att lotsa 150 närkingar genom de betydande fabrikskomplexen. Även på Brunnsvik gjorde förberedelserna sig gällande, och här puttrade de största kaffekittlarna över elden i skolköket. Emellertid förekommo de mest omfattande bestyren ute på Västerby gästgivaregård i Söderbärke, ty här skulle närkingarna i angivet antal intaga den gemensamma färdmiddagen.

Närkingarna, som befunnos vara jordbrukare från Kumla, voro således väntade på flera håll i Västerbergslagen, gruvornas, hyttornas och smedernas gamla bygd. Och då de äntligen anlände till Ludvika i sina många bilar och bussar, togos de omedelbart om hand av bl. a. representanter för RLF i den ort, där utflyktsdagens flesta timmar skulle komma att förflyta. Ett par av de mötande hade dagen till ära skrudat sig i nationaldräkter, och dessa båda personer presenterade sig som lantbrukare Hj. Salomonsson med fru från Ludvika socken. De båda nationalklädda blevo mäktiga populära bland folket från Ekeby, Brånsta, Vissberga, Stene och Åby m. fl. byar inom det stolta och anrika bondekumla på den bördiga närkesslätten.

Färddeletagarna började snart att göra sig hemmastadda i ASEA:s verkstäder, och därinne var även S. med och blev föremål för ASEA-folkets blickar.

— Den dräkt, Ni bär, är det en äkta Kumla-dräkt? frågade nyfiket en av de vägvisande ASEA-ingenjörerna.

— Nej du, sade S., det är en äkta Ludvikadräkt.

Emellertid gick Salomonsson än vidare öden till mötes den dagen. Han blev bl. a. även uttagen till färdledare genom Västerbergslagens bygder, där han ju med rätta kunde anses vara mera lokaliserad än förvaltare E. Hökerberg, vilken alltid gått i teten för Kumlajordbrukarnas sommarutflykter.

När husesynen inom ASEA var över, bar det iväg till Brunnsviks folkhögskola, vilken ligger några kilometer utanför Ludvika, invid Väsmans strand. På färden dit inträffade ett litet intermezzo. Där den motoriserade bondehären skulle förbi Sörviks järnvägsstation i en vägkrök, hade en stor, gul margarinbil ställt sig tvärs över vägen, varigenom kortegen stoppades upp.

— Där ser Ni, sade en humoristiskt lagd Kumlabo, att margarinet är böndernas värsta fiende.

Det dröjde icke länge därefter, innan resenärerna hade bänkat sig kring långborden i folkhögskolans stora sal. Där gick det muntert till, och en av skolans lärare, kand. E. Eklund, ledde underhållningen på ett förtäffligt sätt. Han sjöng och talade direkt in i Kumlabornas hjärtan. Emellertid skötte de medföljande sångarna sig på så sätt, att de närvarande masarna och kullorna formligen häpnade, helst då kören stämde upp Dalasången. Hr Hökerberg framförde gästernas tack till ledningen i Brunnsvik, och så var man färdig att taga folkhögskolans många ändamålsenliga

Väsman är en vacker sjö, tycker både kullan och kumlaätern

Kumlaortens Mejeriförening

TELEFON

33

Runmärkt smör, Långtidspastöriserad Mjök med hög och jämn fetthalt försäljes i egna butiker och hos återförsäljare.

Den hållbara och välsmakande långtidspastöriserade mjölken levereras hamburen, om så önskas.

PRIMA MEJERIPRODUKTER!

lokaler i betraktande. En Kumlafrau uttryckte sin stora beundran över skolkökets moderna inredning och kommaterade förekomsten av en diskmaskin.

Västerbergslagen omfattar fem socknar och av dessa genomkorsade Kumla-borna fyra. Av de mera bemärkta orterna inom dessa intager Ludvika, Grängesberg och Smedjebacken främsta rummet. Här råder ett idogt liv och industrien har fasta högborgar. Bygderna äro dessutom kända för sin naturskönhet och uttryck för beundran saknades icke från resenärernas sida beträffande allt vackert och bedårande Dalarne har att bjuda på. Färden från Brunnsvik gick genom Ludvika, Norrbärke och Söderbärke, i vars södra del Vad är beläget, och här tittade man som hastigast på en anläggning för tillverkning av färdiga hus.

Inom Söderbärke ligger även Västerby gästgivaregård strax invid en av stränderna till sjön Barken, vilken dominerar de två nämnda kommunerna, samt ger dem svala och glittrande böljor. På Västerby hade gästgivaremorän gjort sitt bästa för att emottaga de hungrande resenärerna med middag. Målet för dagens färd var nu nått och tiden för hemresan började att närma sig, och då utväxlade masar och närkingar övliga tacksamhetsbetygelser. Det var emellertid icke endast Kumla-borna som blevo förtjusta över dagens upplevelser, även de tillslutande masarna och kullorna erhöilo ett gott intryck. Fråga är om icke dessa senare komma att återgälda besöket till nästa år, då de i samlad trupp resa ned till närkesbygderna för att se på jordbruk och skoindustri.

Kumlajordbrukarnas sommarfärder ha blivit märkta populära och komma nog att hålla sig i fortsättningen. Just nu ha ju bönderna sökt att hävda sig till en nyttig och behöfelig yrkesgemenskap, och då har en gemensam utflykt sitt goda med sig, den ger ju samtliga deltagare enahanda minnen av det som är ljust och glatt. För att ordna en dylik färd tarvas mera förarbete än någon ens kan föreställa sig. Ledningen och färdledaren har mycket att stå i för att allt skall kunna kugga i och gå i lås.

Från sekelskiftets Kumla.

Ville ha torget till sin dörr.

Hrr F. A. Carlsson och P. J. Carlsson ha för 2,800 kr. köpt en norr om Hagendalsvägen beläget stycke jord, som med närgränsande område blir lämpligt till torg för samhället. Handlande Andersson har alltifrån torgdagarnas början tillsläppt plats, men den börjar bli för trång. Då den av hr Tengvall för flera år sedan upprättade kartan vid ett sammanträde skulle granskas,

ville var och en ha torget till sin dörr, varför frågan bordlades till ett nytt sammanträde, som emellertid aldrig blev hållet.

Yxhultstrafiken

står nu i sitt flor och dagligen avgår omkr. 15 vagnar med kalk och sten, berättas från sommaren 1899.

Nordstjärnan

är namnet på en ny nykterhetsförening, som bildats i Åby, Kumla. Styrelsen består av hrr Gust. E. Pettersson, Åby, ordf., Ad. Larsson, Åby, v. ordförande, K. D. Persson, Byrsta, kassör, Gust. Larsson, Åby, sekr., P. O. Larsson, Oskar Åberg, Åby och P. J. Persson, Byrsta.

»Godsare kom ut, stationare är här.»

I ett tidningsnr 1900 klagar man på ungdomens förvildning. Sämjan mellan stationare och södra mosynglingarna lämnade mycket övrigt att önska. Vid ett tillfälle fingo några södramosbor se en skara stationspojkar komma i riktning mot dem. De hastade då att uppbåda sitt gäng och skreko: »Godsare kom ut, stationare är här». Och så blev det slagsmål mellan de båda ligorna, som sannerligen inte sparade på tillhyggen. En hemmason i Norra mos råkade ut för dem och slogs illa av en nyvorden konfirmand och en som åtnjutit fängelsestraff.

»Vad är att göra, när varken kristendom eller fängelsestraff hjälper?» frågar en tidningsmeddelare.

Kumla stationshus

närmar sig alltmer sin fullbordan med alla sina vinklar och hörn, skrives till N. A. i aug. 1900. Huset ter sig onekligen både storslaget och egendomligt men verkar, synes det insändaren, något tyngande och nedtryckt därför att sten användes till såväl väggar som tak. Kanhända detta dock försvinner, då huset, fullt färdigt, framstår i all sin skönhet. Säkert är, att huset under kommande tider blir en varaktig och kraftigt verkande reklam för Yxhults Stenhuggeri. En välbehöfelig reklam bör det även bli för stationssamhället och orten, som, vad affärerna beträffar, man väl kan hoppas skola efter den nu överståndna krisen likt en annan fågel Fenix åter uppstå till ett kraftigare förnygrat liv. Mätte det så ske.

Senare meddelas, att stenhuggarna börjat skapa om stenblocken och gjort vackra, vinkelräta ytor, vilket höjer stationshusets utseende.

Meddelandena från Kumla har svårt att undvika antydningar om den svåra ekonomiska krisen vid sekelskiftets sista år. I våra dagar får man dessbättre höra: »Kumla går framåt». Men detta har blivit en utsliten fras.

Vid behov av Målningsarbete

anlita

Telefon

233

Einar Wigrell, Kumla

Med Lasse Burén och J. A. Gartz på fastighetsrond i seklets början

»Herren skapade ingen brådska»,
menade gårdsägarna

Ledamotskapet i hälsovårdsnämnden i Kumla samhälles barndom var inte precis något uppdrag, som var särskilt avundsvärt. Ty ledamöternas främsta uppgift var under många år att göra täta visiter hos fastighetsägarna för att utröna, hur dessa hade det ställt i sina täppor och hemlighus. Provinsiällkare Gerell i Örebro var en sträng arbetsgivare, som strävade efter att göra Kumla till ett hygieniskt samhälle och därför inte nöjde sig med att via länsstyrelsen sända promemoriortill nämnden, utan han reste då och då ut till Kumla och deltog i sammanträdena och till och med inspekterade fastigheterna. Smed Ohlin har på annan plats i Kumla Julblad berättat härom, och genom bl. a. en titt i nämndens protokoll har hans uppgifter bekräftats.

Hagendalsvägen vid sekelskiftet

Stor fara för epidemier.

Fastighetsägarna i sekelskiftets Kumla tycks inte ha varit så värst besvärade av att få besök av hälsovårdsnämnden. Och dess anmärkningar tog man åtminstone inte i början på något vidare allvar. Ty någon brådska blev det sällan när det gällde att få bort illaluktande gödselhögar från tomterna, skaffa burkar till avträdena eller cementplattor att ställa dessa på. Men det var inte så lätt då som i våra dagar att hålla rent. Vi må komma ihåg, att varken vatten- eller avloppsfrågan var ordnad. Det fanns väl näppeligen någon, som drömt om att dessa frågor skulle kunna bli ordnade på sätt som sedan skedde. De många diken eller gravar, som man kallade dem, fingo

mottaga slask och annan orenhet, och då detta stannade kvar, så förstår man lätt vilken fara ett sådant förhållande innebar för hälsotillståndet.

Det gick inte heller

att undgå epidemierna. 1901 utbröt en elakartad difteri-epidemi, som började med att en dotter till pastor Palmqvist insjuknade, och nämnden fick på dokt. Gerells anmodan förbjuda alla sammankomster i Johanneskyrkan. I början av 1909 utbröt en svårare scharlakanfeber-epidemi. Då voro icke blott alla föreningars sammankomster förbjudna, utan även skolorna stängdes. De östra salarna i Fylsta skola inreddes till sjuksalar och fingo på en gång mottaga 13 patienter. Även vid ett flertal andra tillfällen hemsöktes samhället av olika epidemier, som också krävde dödsoffer.

Dålig ordning hos S. J.

Utmed nuvarande Odengatan var förr ett öppet dike, där orenheter av allehanda slag samlade sig. 1898 beslöt nämnden att hemställa hos statens järnvägar att bekosta igenfyllningen av diket, ty man hade sig bekant, att S. J. iklätt sig liknande kostnad i Vretstorp. Nämnden påminde också om, »att sedan många år tillbaka gödsel och högar av orenlighet, som borde bortskaffas, befanns liggande vid statens lägenhet».

Gott om vatten hos F. A. Carlsson.

Vid ett sammanträde midsommartiden 1903 meddelade nämndens ordf., F. A. Carlsson, att han å sin

BENGTSONS
HERRKONFEKTION

GOSSKLÄDER
HERRKLÄDER
ARBETSKLÄDER

gård hade en borrhunn, som till 2 fot under jordytan frampressade vatten till en kapacitet av ungefär 25,000 liter pr dygn. Nämnden belöt att vid behov på ett eller annat sätt tillföra avloppsgraven denna vattentillgång. 1904 anser nämnden vattentillgången vara god i samhället. Vattnet säges dock vara något järnhaltigt. Rörbrunnar ha anlagts och i några fall grävda brunnar. Samma år uppgives antalet boningshus uppgå till 112 st., i vilka äro medräknade 3 samlingslokaler och 1 »skonåtlareverkstad».

Den eljest vackra skogsparken. . . .

Våren 1904 fäste ett par ledamöter hälsovårdsnämndens uppmärksamhet på, att »den eljest vackra skogsparken», som är belägen mellan södra landsvägen och s. k. Sveavägen, befanns i ett bedrövt skick genom att en del löst folk tillskyndade densamma »många-handa föroreningspartiklar».

Gubbarna togo sig en funderare med resultat, att man beslöt inbjuda samtliga samhällets innevanare att komma lördag kl. 6 em. samlas i skogsparken och gemensamt ställa den i ett sådant skick, att vem som därefter passerade parken ej behöfde känna sig obehagligt berörd av nämnda föroreningar. En kvartett lägenhetsägare tillsattes, vilka i egenskap av tillsyningsmän erhöilo makt och myndighet över skogsparken. Dessa voro: C. V. Ohlin, Lars Melin, Axel Larsson och Bror Söderberg.

Nämndens appell till samhällsborna klingade ingalunda ohörd, ty åtgärden lyckades t. o. m. över förväntan.

»Ta av er manschetterna!»

Ett par gånger om året deltog prov.-läkare Gerell i nämndens sammanträden. Dessa höllos då på Kumla hotell och nämnden bjöd vid dessa tillfällen på middag. Vid ett dylikt sammanträde var Gerell riktigt i stridstagen. Han var mycket missbelåten med nämndens undfallenhet mot fastighetsägarna och föranstaltade om omedelbar inspektion av avträdena.

— Vi börja med hotellet, där vi är, föreslog Gerell.

På ett ställe väster om järnvägen var det särskilt illa ställt med renligheten. Svinhuset var förfärligt snuskigt. Fastighetsägarens kära häft mottog nämnden. Gerell inledde ett samtal med den smutsige grisen i följande ordalag:

— Stackars djur, ett sånt hem du har. Du behöver ut på sommarbete. Vad ska vi göra med gumman?

— Med mej är det inget fel, svarade frun.

— Jag menar grisen ja, kom det barskt från Gerell.

På en annan fastighet gjorde G. anmärkning på att det var för många hål på sittbrädan på avträdet.

— Inte behöver ni ha så många hål på ett så litet ställe. Spika igen hälften!

Under sin fortsatta inspektionsrond denna dag träffade den karske provinsialläkaren och nämndsledamöterna på en kvinnlig fastighetsägare, som ingalunda darrade i knäveckan inför räfssten. När Gerell anmärkte

på gårdens skötsel och framförallt på hemlighusens tillstånd, fick han till svar:

— Ta av er manschetterna o. ta bort smörjan!

Sekelskiftets torg i Kumla med godsmagasinet

Burén och Gartz som inspektörer.

Hittills hade det varit vanligt, att hela hälsovårdsnämnden i samlad trupp inspekterade gårdarna, detta för att måhända in-

giva mera respekt hos herrar fastighetsägare. Erfarenheten visade emellertid, att dessa minst av allt visade sig besvärade av vare sig nämndens besök eller dess pålagor, och någon nervositet kunde inte spåras, inte ens då nämnden var förstärkt med prov.-läkare Gerells myndiga person. Man lovade visserligen att ställa allt i det skick, som nämnden önskade, men fort gick det inte.

Den första mera synliga rationaliseringen av nämndens arbete framgår av ett protokoll, då denna utser grosshandl. Lasse Burén och fabrikör J. A. Gartz att inspektera fastigheterna på västra sidan av järnvägen samt kakelugnsmästare C. H. Svensson och frisörmäst. C. A. Fransson för övriga områden. Dessa tycks ha gjort ett gott dagsverke, ty vid nästa sammanträde kunde Burén—Gartz rapportera ett 40-tal lägenheter

KUMILA SPARIBANK

GRUNDAD 1848

Reservfond: **700,000** Kronor

Expeditionstid: Helgfria dagar kl. 10—14 (2 em.)

Styrelsen sammanträder den 5, 15 och 25 i varje månad

Rikstel. 12

Rikstel. 12

och Svensson—Fransson ett 20-tal, vilka ej följt hälsovårdsstadgans föreskrifter. Fastigheternas antal i Kumla mp. uppgick då till c:a 170, varför man inte må förundra sig, att nämnden tyckte att det var dåligt beställt med fastighetsägarnas intresse att iakttaga ordning och snygghet. Inte mindre än tre foliosidor i protokollet ägnas åt de felande, vars namn och förseelser äro bevarade åt eftervärlden.

Skrämsel och hot räckte inte.

Tillståndet blev inte bättre, trots att man använde sig av både skrämsel och hot om att det skulle bli va tings sak av förseelsen. Dr Gerell fordrade också, att nämnden skulle slå in på den vägen. Men detta var inte nämnden alls pigg på. Ledamöterna voro ju själva fastighetsägare och ville inte gå alltför hårt fram mot sina kolleger. Såväl Burén som Gartz tackade nej vid nyvalet av inspektörer och inte heller någon annan ledamot kunde förmås att åtaga sig deras uppdrag. Polisuppsyningsman Falk fick emellertid i uppdrag att åtala vissa personer, som trots upprepade påminnelser ändock ej följt nämndens anvisningar. Längre fram lämnades åt fjärdingsman Arbin att inspektera gårdarna mot ett arvode av 150 kr. pr år.

Gartz nya ugn inför nämnden.

Fabrikör Gartz själv råkade en gång ut för grannarnas onåd. Dessa klagade hos nämnden för att Gartz brände läderavfall och därmed förorsakade elak lukt för närboende. Efter förklaring från Gartz, lät nämnden honom fortfarande bränna läderavfall, ty han hade nyligen låtit uppföra en särskild ugn härför och kunde ej utan förlust upphöra med denna eldning.

Första tusentalet nått.

Varje år skulle nämnden till prov.-läkaren rapportera innevånareantalet i samhället ävensom födda och döda samt fastigheternas antal. 1911 hade invånarantalet för första gången överstigit 1000. Fastigheterna voro 166 och 14 nya hade under året uppförts.

Låt oss slippa latinet!

Läkarnas rapporter satte många myror i huvudet på nämndens ledamöter. I ett protokoll anmodas dr Vidner i Hallsberg att översätta latinet till förstäligen svenska.

Prov.-läk. Gerell granskade mycket noga nämndens protokoll vid sina besök. Enligt stadgan skulle nämnden sammanträda ett visst antal gånger årligen. Men

detta höll inte nämnden så synnerligen styvt på. Dr Gerell var så mycket mera bestämd. Och som en följd härav så förekommer det en hel del protokoll, som blott mäter om att nämndens ledamöter voro närvarande, men då inget ärende förelåg åtskiljdes nämnden. Och med detta fick givetvis Gerell vara nöjd.

Tiden var ju inte så dyrbar, när seklet var ungt, eljest hade det väl blivit opposition. Men nu spelade det inte så stor roll. Man kom tillsammans, drack sitt kaffe och rökte en cigarr i ordförandens bostad samt diskuterade tidens sparsamma händelser. Ty man levde i idylliska tider — fränsett bråket med fastighetsägarna.

Djupadal blir avstjälpningsplats.

Hittills hade samhället haft tvenne avstjälpningsplatser, dels på östra och dels på västra sidan om järnvägen. Men 1911 inköptes området i Djupadal till en hela samhällets avstjälpningsplats. Hit forslades sedan under mer än 20 år åtskilliga tusentals lass med avfallsämnen. Och när Kumlasjön sedan grävdes, fick man flytta dessa massor av skräp längre österut, och därmed beredande många välkomna dagsverken i tider, då arbetslösheten var en skrämmande verklighet för det nu så starkt industrialiserade Kumla.

När dr Gerell blev nöjd.

1915 kunde hälsovårdsnämnden i sin årsrapport meddela, att under 1914 hållits 16 sammanträden, att folkmängden stigit till 1,214 personer, att under året utförts c:a 1,600 mtr vattenledning och 3,600 mtr avloppsledning, 60 gårdar ha erhållit vattenledning och 30 underjordiska avloppsledningar anlagts, ett tidsenligt vattenverk var under uppförande och delvis tagits i bruk.

Den rapporten imponerade på själve Gerell och kom honom kanske att dra ett streck över nämndens tidiga försyndelser att fara milt fram med gårdsägarna, när dessa istället för att anskaffa ordentliga latrinkärl nöjde sig med småpytsar eller ingenting alls.

Vad sedan förekommit i hälsovårdsnämnden ligger för nära våra dagar för att medtagas i denna artikel. Nu sedan samhällets avloppsförhållanden avsevärt hyvsats, och även Södra-mosdelen fått såväl sin vattensom avloppsfråga löst, så har ett stort steg tagits i hygieniskt avseende. Varmbadhuset med avgiftsfria bad för skolbarnen, och Kumla-sjön med dess friska vatten och idylliska läge, ha gjort ofantligt mycket för ett prima hälsotillstånd och för att vi känna alltmera trivsel i våra dagars Kumla.

N. H.

LANTBRUKARE!

Kom ihåg att »Utsädesbolaget» är bästa inköps- o. försäljningsställe

Vi **uppköpa** till högsta dagspriser:

**Råg, Vete, Havre, alla slag, Ärtor
Gräsfrö, Hö, Halm m. m.**

Varorna hämtas resp. levereras till Eder gård

Vi **sälja** till lägsta dagspriser bl. a.:

**Gödningsmedel, Kraftfoder, Utsädes
och Betningsmedel**

Telefonanrop: »Utsädesbolaget»

KUMLA FODER- & UTSÄDES A.-B.

"Predika nykterhet med skioptikon"

En resetalares syn på sekelskiftets Kumla

I ett resebrev i en örebrotidning ha vi hämtat följande opus.

Kumla är en stor »stad», trots kraschen. Ty jag vill lova, att den är nästan så stor som Nora och mycket större än Fjugesta, men har icke maken till hotell. Och är den icke så lång som Hallsberg, så är den så mycket bredare och med flera villor i skog och bortikring samt små stugor och stora stigar och Johanneskyrka och ångqvarn. Och för allt detta skulle jag predika nykterhet med mitt skioptikon. Jag höll också föredrag i Nathanael för nästan fullsatt salong. Men kumlaborna äro ostyriga och hade bråttom ut, så att någon skörd gjorde jag ejdengången. Dagen därpå åkte resenären med en tjock mähr förbi Sanna hed till

Yxhult eller Mossby skola.

I det nya, stora präktiga skolhuset hölls även nu det med bilder illustrerade föredraget inför fullpackat hus och en tapp i förstugan. Den präktiga Yxhultslogen Hvarandras Hjälp hade ej möte efteråt. Dagen efter bekikades som hastigast Yxhults och Mossby »glada fyrar» och »underverk», och så gick det med slädfärd rätt genom skogen till

Folketorp,

där missionshuset var fullt med folk, och föredrag och förevisning gick bra. Men för omväxling skull skedde efteråt ett litet olycksöde. Jag skulle som vanligt lysa i salen med acetylenljuset, men en vid fabrikationen sönderbruten och sedan med gips ditfuskad ljusbrytare ramlade nu av skaftet och ur hålet, där ljuskastaren suttit, strömmade gasen ut och brann med låga högt i tak. En flicka blev så fasligt rädd och skulle just fly för eldsvådan, men då skruvade jag av gasen och bums blev det mörkt, vilket hälsades med

en salva skratt, ehuru nog många flera förut satt med hjärtat i halsgropen. På denna plats har nu nykterhetssaken vind i seglen, och det hedrar de många stugornas befolkning i denna avkrok av den stora, rika Kumla socken.

Jag bodde bra här hos Larslarsmora, och dagen därpå bar det av med Sandahls grälle ut ur skogen till stora kumlaslätten. Efter att hava tittat in till en gammal dubror vid stationen och fått ljuskastaren återinsatt i brännaren hamnade jag vid

Stene

eller Stenebacken, den ock lilla kumlastaden kunde kallas med sina stugor i hundratal. På kvällen hölls möte i missionshuset, men brännaren ville ej täta, utan det brann och lyste med röd och gul låga överallt i springorna, men en duktig smed hjälpte detta och under tiden talade jag så vackert och övertygande som möjligt för godtemplarloges bildande, ty här bland denna talrika hantverkarebefolkn. fanns ej någon nykterhetsloge.

Mot slutet av mötet stack litet okynne fram, vanliga fridstörare utanföre dunkade en duktig sten i väggen, så jag hajade till, och några pojkar höllo väsen vid dörren. För övrigt var uppförandet gott. En gammal gumba, som jag talade vid dagen därpå, kunde ej begripa vad det skulle vara för nöje att slå stenar i väggen. Och det begriper jag ej heller.

Så gick jag till min vän smeden, och han lagade brännaren som en hel karl och begärde ej mer än 10 öre, men jag gav honom 25. Så bar det av efter bjällerklang med en språksam kusk till Hardemo.

Där uppträdde en »bullerbjässe» och försökte hjälpa mig med föredraget, ty han var av en annan mening än jag, eftersom han tagit sig en »leverfördärvare», innan han gick ut att se »supareleverns» bild. Brännaren gick bra, vilket hedrar smeden i Stene. -ason.

En trio sköna Kumla-flickor på Sannahedsbesök
(Teckning av Överstelöjtnant Bäckström 1890)

LIVFÖRSÄKRINGAR

i dess olika former erhållas fördelaktigast i gamla välkända

Brand- & Livförsäkrings A.-B.

SVEA
GÖTEBORG

Agentur för Kumla: Kassör THURE SCHELIN

Automobil- o. Motorcykelförsäkringar i

»NATIONAL»

Ansvars- och Olycksfallsförsäkring i

Internationella Olycksfalls-
försäkringsaktiebolaget
Stockholm

Agentur: Kassör THURE SCHELIN, Tel. 123

En fotbollsviking lägger upp

Något om fotbollsåret 1939 samt en intervju. Av A. Dohlwitz

Kumla började 1939 års säsong utan trycket att vinna serien. Ingen tänkte på det, utan bara att nå en god placering i poängtabellen. Det spelades söndag efter söndag, och plötsligt står man där som serievinnare. Så gällde kval, mot Katrineholms AIK. Detta lag hade vunnit sin serie överlägset och stod som givna favoriter. Mot alla tips vann Kumla både borta och hemma och hade därmed kvalificerat sig för div. II. Det blev östra gruppen, men norra hade säkert varit roligare. Även om resorna äro besvärligare.

Div. II har inte blivit någon »dans på rosor» för Kumlas del. Det har blivit många nederlag. Otur har också följt laget, både i spel och med spelare. Pelle Lundholm har haft en ryggskada, Ivan Larsson har behagat lämna laget, när han som bäst behövdes, och Bertil Johansson håller visst också på att svika sitt gamla lag! Under sådana omständigheter är det inte gott att hålla sig kvar, och det blir nog för Kumla att åter krypa tillbaka till harvningen i div. III. Under vårsäsongen kan därför Kumla försöka bygga upp ett nytt lag med unga, intresserade spelare. Det finns både i B-laget och J-laget några att bygga på.

Levi Sjöborg, lagets nestor, lägger upp efter denna säsong, och undervecknad har haft en liten pratstund med honom om de 20 svanna åren.

— Är det sant, Sjöborg, att du tänker lägga upp?

— Ja, efter höstsäsongen får det vara nog. Jag har offrat så mycket på idrotten och har numera inte tid till rationell träning, och då är det bäst att sätta stopp. Men många roliga stunder har det varit.

— Har du inte kvar några anteckningar om antalet matcher, eller några tidningsurklipp? Samtidigt visade jag en diger urklippsbok från min bandytid.

— Nej, sorgligt nog, har jag ej brytt mig om det. Nu är det försent, men det skulle vara roligt att ha på »gamla dar».

— Vilken är den roligaste matchen?

— Utan tvekan den i Borlänge 1933, då vi ledde ett tag i andra halvtid med 4-1. Det blev också vinst med 4-3, men det sajt här! Inne. Det var nog det bästa lag Kumla har haft någon gång.

— Den tråkigaste matchen då?

— Det var kval-matchen mot Köping i gamla mellansvenskan.

— Vilken match anser du varit din bästa?

— Mot det österrikiska laget Wacker, då allting lycka-

des för mig. Deras lagledare undrade då, om jag var med i något landslag.

— Vilken plan och vilken publik anser du trevligast att spela för?

— Gävles absolut, både plan och publik.

— Du har spelat för många »domherrar». Huru många skulle vara intressant att spela. Vilken anser du bäst?

— Bästa domare anser jag vara Schelin, Uppsala. Han kanske inte är så känd, men i alla fall. Stockholmsdomarna äro bra och ta det hela mera gemytligt. Örebro-domarna klagar jag inte heller på.

— Varje lag och varje spelare ha sina komplex beträffande motspelarna. Har du känt något sådant?

— Jag kommer inte ihåg några särskilda. Lätta yttrar har för mej varit t. ex. Wille Karlsson, Laxå, Massa Johansson i Brage. Huskvarnas högerytter var däremot mera svärljällad.

— Vad säjs om träningen förr och nu?

— För mej har träningen alltid varit ett nöje. Förr tränade vi nästan jämt. Nu skall det vara bestämda kvällar, och det gör nog, att det blir mera av arbetskaraktär. Nu har det också blivit alltför mycket system i fotbollen. De yngre spelarna bli fastlåsta, det må nu vara hälsingborgskt eller engelskt. Det ger ingen fantasi över spelet, och så tröttna spelarna väldigt fort nu för tiden. Grabbar på 26-28 år skall lägga upp. Vår första tränare i Kumla, Möller, var verkligen bra och lyckades ympa in den rätta andan i laget.

— Du har väl haft åtskilliga back-kamrater under årens lopp. Vilken anser du varit bästa partner?

— Ferm förstäss. Som målvakt tror jag Olle Nilsson var den bästa att ha bakom sig, men han var lite veltenskaplig ibland. Vår juniormålvakt blir nog bra med tiden.

— Du har spelat back största delen av ditt liv. Gillar du den platsen?

— Ja, det gör jag, men annars är nog centerhalven den trevligaste. Då får man vara med både i anfall o. försvar.

Så talar en viking i fotboll, som varit med i Kumla lag nära 20 år.

Levi Sjöborg är född den 23 april 1902, började spela i A-laget 1920 och har varit Kumla trogen hela tiden. Utom 1921, då Kumla inte hade någon plan, spelade Sjöborg och Walter Hoffner i Örebrokamraterna.

Levi Sjöborg

A.-B. AUTORINGAR, KUMLA

MANNE LARSSON

TEL. 350

Försäljare för

FISK, TRELLEBORG, GOODYEAR BILRINGAR, INNER-DÄCK, SNÖKEDJOR, KYLARSKYDD

FORD PERSON- & LASTAUTOMOBILER

Två kumlaiter på långfärd med indiankanot

Ströms Vattudal, ett härligt paddelvatten

Från Strömsund i norra Jämtland sträcker sig i nordvästlig riktning »Sveriges märkligaste dæld», Ströms vattudal.

Det är Faxälven, som flyter genom denna vattudal, vilken börjar vid norska gränsen och har en längd av drygt 16 mil. Långsträckta sjöar, smala sund, ett par ståtliga forsar, höga, skogsklädda stränder, vilka dock här och där öppna fjärrsyner mot fjällen, enstaka gårdar och byar och överallt bedärande tältplatser, ger en sammanfattning av dalens karaktär ur kanotistens synpunkt. Här några sjönamn: Russfjärden, Strömsvattnet, Dragan, Svanningen, Fågelsjön och Hetögeln. En härlig led, där vi skulle paddla fram under ett par korta sommarveckor.

Uppresan blev till ett äventyr. Mellansveriges alla norrlandsfarare tycktes ha stämt möte på Krylbo station klockan tolv på natten till midsommarafton. Flera tusen människor. Ryggsäckar, väskor och annat bagage som väldiga barrikader. Och en bitande köld. Ordinarie tåget kom och gick, ett dubbleringslåg likaså. Hur skulle järnvägspersonalen klara skivan? Alla tillgängliga vagnar koplades samman till ett gigantiskt tågsätt, i vilket människorna och bagaget stoppades in. Äntligen tomt på plattformen. Ytterligare en timma gick. Tåget stod fortfarande kvar. En man gick ut för att rekognoscera. Resultat: »Inget lok kunde ta alltihop. Dom ha skickat iväg hälften». Två och en halv timma försenad rullade även »vär» tåghalva mot norr.

I Strömsund låg redan kanoten och väntade, och sedan proviant och en del andra nödvändiga saker blivit inköpta kom äntligen det ögonblick, då kanoten sjösattes,

För Kumla Julblad av Hugo Ericsson

grejorna lämpades ombord och det stora äventyret började. Russfjärden gick med vitt skum på vågtopparna, och regnet, som mött i Ljusdal, strilade ned. Med närmare 300 kg. last ombord länsade kanoten undan, suverän i sjögangen, välbalanserad och lättmanövrerad. Han, som var en nyvunnen vän för året, tycktes med en gång vilja visa alla sina beryktade goda egenskaper. Midsommaraftonen var dock snart slut, och då en ödegård siktades föröver blev det en lämplig lägerplats för två dygns acklimatisering. Mer hade vi inte tid till.

Med is ombord.

Klockan tio på kvällen lättade kanoten från sin första ankarplats. Vinden hade gått över till nord, kall och byig. Med taktfasta paddeltag pressade vi kanoten fram mot vind och vågor, men efter ett par timmars tid var det inte mycket must kvar i armmusklerna. I höjd med byn Strand, där sjön vidgar sig till en nästan milsvid fyrkant, blev en kort rast nödvändig. Litet midnattskaffe skulle inte smaka så dumt. Och nu skedde det underliga. Vinden mojade, och sjön lade sig till nattblank ro. I stillje under en brinnande norrländsk sommarnattshimmel, fingo vi finpaddla den sträcka, som utgjort färdens stora frågetecken, och när morgonvinden kom togo vi lä bakom en udde, tacksamma för en underbar sommarnatt.

Så gick en dag fylld av solsken och blåst och stillsamt lägerliv. På kvällen låg kanoten färdigstuvad och uppdragen på en liten timmerlänsa vid stranden bidande nattlugnets ankomst.

Sjön hette Dragan. Likt en bred flod vindlade den sig fram mellan de skogsklädda stränderna. Mil efter mil. Lättpaddlade mil. Byarna Aspås och Bonås, som passerades vid elvatiden, slumrade i trolsk belysning. Natten var klar och kall, varför landsvägen som kommer ned till sjön vid Höstoppen inbjöd till en värmegivande sprängmarsch. (Landsvägen fortsätter på andra sidan sjön, men egendomligt nog finnes varken bro eller färja).

Det visade sig, att under den korta rasten hade i grundvattnet, där kanoten låg, på relingen, pressningen och durken, bildats is. När därför solen rullade upp sitt eldklot bortom skogsåsarna i norr hälsades den välkommen med kanotistens vackra hälsning: Höjd paddel. Iskristallerna ombord smälte bort och de »domnande livsandarna började på att krya till sig». Det var en obeskrivlig fröjd att paddla, när man kände hur solvärmens i snabb takt ersatte först mössan, så jackan, ollen, skjortan, stövlarna, byxorna och kalsongerna. Vad som sedan var kvar behöll vi på, det var inte mycket men anständigheten fordrar dock något.

Matfrågan till Jul

ordnar sig både **billigt** och **bra** om inköpen göras hos

Lithells Kumla
Hallsberg

Tandläkare Åke Runestad

Torget, Kumla

Mottagning: Vardagar 10-12 fm.,
5-7 em. Lördagar ingen kvälls-
mottagning. Övriga tider efter över-
enskommelse. Telefon 303

Alanäs kyrka vid Fläsjön

Resplanen ändras.

Äntligen kom så en dag med måttlig vind. Behagfullt gungade kanoten fram över det klara vattnet. Vid byn Hillsand sutto några pojkar och melade från en båt. Vi måste prata bort en stund med dem, ty det var fyra dygn sedan vi sågo människor sist. De sa bl. a.: »Då ha veri fyra grader kallt i natt. Då ä' 8 grader varmt i vattnet, ä växligheten ä' tre veckor senare än vanligt». Pojkarna följde oss en lång bit.

Man har nu strax framför sig de djärva linjerna av Ögelhättans runda och skrovliga hjässa. Till höger ligger byn Gårdenäs på en udde av en långt framspringande skogsås. I byn finnes kapell, där gudstjänst hålles ett par gånger årligen. Vattenleden smalnar mer och mer för att genom ett smalt sund, Ögelströmmen, komma ut i Svaningsjön. Men just som vi voro i höjd med kapellet kommo några kalla körare, som tvingade oss i land, och från himmelen eller skogen eller någon annan stans kom ett intensivt blått dis, som omöjliggjorde all orientering. Ute från sjön hördes en bogserbåt dunka förbi, men ingenting syntes. Å så kom det sig att två hela dygn rullade undan, utan att någonting blev uträttat, medan nordanvinden och blådiset satte vårt tålamod på prov. Inte nog därmed. Resplanen måste ändras, ty två dygn betyder drygt fem paddelmil. Just sträckan till Torsfjärden, där resan hade sin vändpunkt.

I kvällningen andra dagen rullade kanoten i våldsam sjögång över Dragan och in i Gårdviken, vilken är mer än en mil lång. Gårdviken bjöd något lå, men däremot mycket timmer. Bl. a. en länsa, som enligt uppgift bestod av 60.000 timmer. På morgonen befunno vi oss i spakvattnet nedanför den lilla forsén mellan Gårdsjön o. Gårdviken. Vi skulle uppför.

I forséns virvlar.

Forsén såg både paddelbar och ofarlig ut. Visserligen säger sakkunskapen att det skall vara svårare att gå uppför än utför en fors, men någon gång måste bli den första, varför vi startade med de bästa förhoppningar.

Allt hade också gått bra, om inte suget i strömmen varit fullt så starkt, vi voro ju tvungna paddla, då forsstake saknades, och stenarna så många. För sent uppläckte vi just i forshuvudet en stenbarriär, som kom från vänstra sidan och sköt ut till mitten av strömmen. Vi försökte genom »drag» lirka kanoten bort till blankvattnet, men det lyckades inte riktigt. I det kritiska ögonblicket gjorde förpaddeln en oväntad manöver med resultat, att kanoten hängde sig fast vid barriärens yttersta del. »Tryck fast kanoten», skrek jag. Och förpaddeln förstod. Hon vräkte sin kroppstyngd fram över skarn-däcket, och flick kanoten att hänga kvar de få sekunder som gick innan jag stod på barriären och högg fånglinnan i samma ögonblick kanoten kom lös från sitt fäste, för att bege sig tillbaka utför forsén. Tio minuter senare lägo vi välbehållna ute på Gårdsjöns vatten.

Vid Lidsjöberg skulle nu kanoten ligga några dagar medan vi pr buss foro vidare genom dalen för att besöka Hällingsåfallet.

1.50 för ett par damkängor.

Det var lördag. I Håkafof hade byns enda handlare ordnat till med auktion.

Håkafof är kanske den vackrast belägna byn i vattendalen. En brant, smaragdgrön slänt ned mot sjön Helögelén. Bortom den rullar först skogsåsar i tunga färger och så snöglittrande, lockande fjäll. Undangömt något mil in i skogen dånar Hällingsåfallet.

»Sjuttifem öre ä' bju'et, sjuttifem öre, får je inte mer än sjuttifem öre? Du Guss-Anders ska köp dom åt gumma di så blir ho gla. Då ä' äkt cevruux-skinna å rejäl lärbuttlnar». Men Guss-Anders fick inte damkängorna av modell 1919, dom såldes för 1.50 till någon annan fjällbo.

Ett av Sveriges märkligaste vattenfall.

I fullkomlig vindstilla och i gassande eftermiddags-sol knogade vi våra tunga packningar upp genom skogen. Skulle fallet ge lön för mödan?

Vi följde stigen »Till Portarna», och i kvällningen voro vi framme. Skummolnen från Hällingsåfallet, vars lodräta stup är 35 m. dra som en lätt, svalkande sky emot en, och det kan behövas, ty man står nästan feberyrt för denna gripande och fantastiskt sköna naturforeteelse.

Ovanför fallhuvudet, där STF har en enkel skyddsstuga, slogo vi läger, tände vår lägereld och avnjöto enden underbaraste vildmarkskväll. Runt omkring oss stod stor-skogen allvarstung i ett trolskt dunkel, och det enda ljud som hördes var bruset från fallet, vilket ibland dämpades till ett åskliknande muller när någon nattvind drog fram över fallet, kanske på väg till det närbelägna Munsfjällets topp för att delta i vindarnas hyllningskör till den nya dagens lov.

Det var vår avsikt att endast stanna några timmar och så fortsätta till Munsfjällets topp. Emellertid mörknade himmelen mer och mer och snart föll ett allt kraftigare regn. Stundtals en allvarlig konkurrent till vattenfallet.

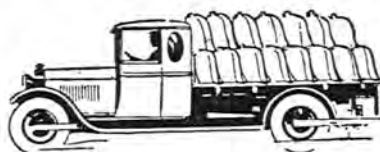
KUMILA

ÅKERI

Innehavare: Henry och Harald Karlsson

REKOMMENDERAS!

Utför alla slags körningar
Försäljer: Ved, Grus, Kalk, Torvströ

Telefoner:

658, 659

Ovädersmoln över Dragan

Hela söndagen och hela måndagen regnade det. Därmed voro alla våra reservdagar slut, och Mumsfjället förblev obestiget.

Mot nya äventyr.

Så gick färden hemåt. En liten å, som på lördagen hade passerats på en god spång, hade genom regnet stigit så högt, att vattnet spolat bort spången. Nu rusade ån med förtvivlad fart, vitkummig och bred och satte stopp för vandrigen. Innan man i en sådan situation bestämmer sig för att bygga bro, endast med tillhjälp av en liten handyxa och en slidkniv som enda verktyg, måste alla andra framkomstmöjligheter ha blivit undersökta. Endast något hundratal meter från stigen hade en stor gran av vinden vräcks omkull och hamnat tvärs över ån. Här skulle vi nog kunna ta oss över. Visserligen såg det rugigt ut, särskilt någon meter bortom mitten, där ån pressade fram vatten mellan ett par stenar och sände en kaskad över granstammen. Där måste det vara halt, och med en trettio kilos packning på ryggen kände man sig inte hågad för någon vidlyftigare akrobatik. Sakta, steg för steg, där man övertygade sig om att den främre foten verkligen hade ordentligt fäste, innan den fick mottaga kroppstyngden, praktiserade vi oss över. Jag vet inte om det var för att häna eller för att uppmuntra oss, som solen, just i det mest spännande ögonblicket, bröt sig genom molnen och lät åns vita vattenvirvlar se än mer hotande ut.

Ja, så blev det solsken igen, och myggen gick till anfall i myriader. Men vi hade den nya syrafria och renade beckoljan, för vilken vederbörande kemist skulle ha fredspriset, och endast tack vare den blev färden i denna trakt till en strålande upplevelse.

En sällsynt upplevelse.

När bussen tidigt på morgonen nådde Torsfjärden var den i mycket god tid. Överflödet skulle vi utnyttja till morgontoalet. Vi stucko alltså ned till sjön följande en smal stig, som gick fram över en ång där de underbaraste

stylvorsviolier stodo i låta knippen. Å, se. Man vågade först att tro sina ögon, men man blev tvungen, ty livs levande gick där en trana och spankulerade. Snabbt kom kameran fram, och lugnt och behärskat avancerade vi mot tranan. På tio meters avstånd fick kameran börja arbeta. Närmare och närmare kommo vi. Nu hade jag endast tranans huvud i sökaren, stack in försättslinsen i objektivet och fick ett tranporträtt. Då blev väl surret från kinns fjäderverk för irriterande för tranans nerver, så hon fann för gott att försvinna. Men tack ändå! Någon toalet blev det naturligtvis inte. I stället en sällsynt upplevelse och ett minne för livet.

Var det verkligen Flåsjön, den fruktade...

I Lidsjöberg befunno sig alla våra grejor i prima skick, och efter en lätt måltid rullade vi kanoten med sin tunga last ut på landsvägen bort mot Flåsjön. Och i våra öron surrade: »Försök inte gå över Flåsjön med den där båten».

Flåsjön är en av Jämtlands största sjöar, 5 mil lång och 1 mil bred. En typisk skogssjö med allvarliga naturtavlor och med en sparsam bebyggelse längs stränderna.

När vi nådde fram till Lillviken, som sjöns nordligaste ända heter, mötte oss åter samma varning: Försök inte! Men inte kunde vi väl rulla 5 mil landsväg till, vi hade redan rullat två mil. Därför satte vi i med benäget bistånd av en växande skara ortsbör, vilka samtliga förklarade, att det var den första indiankanot, som gjorde Flåsjön den äran.

Ja, så sutto vi återigen i vår kära kanot, vilken tycktes trivas lika bra som vi, ty den gungade så behändigt på de små vågor med vilka Flåsjön hälsade den första indiankanoten välkommen.

Hur skulle Flåsjön behandla oss i morgon?

Kl. sex: Meterhöga böljor och en kall nordvästlig vind.

Kl. tio, då vi voro startklara: Spegelblank, utan en krusning på sitt vida vatten. Sakta paddlade vi längs stranden och undrade om detta verkligen var Flåsjön, den fruktade. Vid Alanås kyrka, vilken ligger på en hög i Flåsjön utskjutande udde, gjorde vi strandhugg, men först i höjd med Storholmen avbröts paddlingen.

Tre av de fem milen voro då undanstökade.

Så kom då vår sista paddeldag. Flåsjön lika lugn, solen som en gudom, och livet som en vacker dröm.

Kvällen, sedan paddlingen var slut, liksom natten och den påföljande dagen bjödo på regn och en intensiv nordlig vind. Inte för allt smör i Småland skulle vi ha velat trotsa den Flåsjön, som då visade sig.

Nu var färden slut. Kanoten lämnades in på Lövberga station vid Inlandsbanan. Visst hade hans smäckra och välformade kropp fått åtskilliga repor och skavanker men var och en av dem gömde på vackra och spännande minnen. Och när läget ångade bort med oss hörde vi tydligt hur det sjöng i skenskarverna: Kom tillbaka nästa år, nästa år.

Eder önskan

att Edert brev skall ge intryck av god personlig smak uppfylles, om Ni använder

I parti från

JOHNSON HILL A/B ÖREBRO - PAPPERSVARUFABRIK

SVENSKT ANTIKPRESSAT PAPPER
SVENSKT DIPLOMAT PAPPER
SVENSKT HAMRAT PAPPER
SVENSKT LINNAPRESSAT PAPPER

Efterfråga dem hos Eder Bok- eller Pappershandlare

FÖR JULBORDET:

KAFFE:

Clara Brunströms, Prins
Wilhelms, Hakons Corona
Mocka, Gevalia m. flera
sorter i trevliga skrin och
julförpackningar

O S T:

Kvibille-cheddar,
Vrångebäck,
Edamer,
Stilton, Svecia
god, lagrad

Spirllånga, Lutfisk, Konserver, Senap, Risgryn, Julgotter

Enoch Pettersson

Tel. 373

Tel. 373

Vid behov av
Skodon

rekommanderas

Elis Schölins Skoaffär

Johanneskyrkogatan

Telefon 442

E. JOHANSSONS
BLECK- & PLÅTSLAGERI

Utför alla till branschen hörande
arbeten

Humana priser! Reellt arbete!

Verkstad: Lasse Buréns Garagebyggnad

I den riktiga
Julstämningen

*kommer Ni först efter ett **BAD** i*

Kumla Varmbadhus

Medicinska kar- och bad-
studad

Tel. 299

BAD ÄR HÄLSA!

Katrinelunds
Handelsträdgård

Till J u l e n: Tulpaner och Hyacinter
Chrysantemum, Cyclamen, Begonior

Sörby, Kumla
Telefon 399

Södra Åkeriet

Innehavare Gotthold Nylén

Köpmangatan, Kumla

Rekommenderas!

Telefon 178

Torvströ ständigt i lager

Hugo Johanssons

Bilreparationsverkstad och
Elektrisk laddningsstation

Rekommenderas Tel. 88

Auktoriserad Chevroletreparatör. Bildelar och tillbehör i lager

Passande Julklappar

Fick- & Armbandsur, Ringar, Collier, Kedjor
Borstar, Tenn- & Nysilvervaror, Bordssilver
Glasögon m. m. köpas fördelaktigast i

L.N. BRINKS Ur- & Guldsmedsaffär

Julaffärerna i Kumla-affärerna!

Sundströms Kiosker

Frukt, Choklad
o. Konfektyrer

Tel. 412 — Kumla

Största sortering!
Humana priser!

Elektriska Maskin- &
Belysningsbolaget

Utför alla slags installationer för kraft
och lyse. Försäljer all slags elektrisk
material och armatur

Telefoner 202 och 106

Till Konsumenternas tjänst

med **förstklassiga** Specierier, Konserver, Gott kaffe Stor sortering! Mjök och bröd!
Nya, moderna, hygieniska lokaler!
J U L K L A P P A R !

Telefonorder
exp. skyndsamt

ERIC ERICSSON, Kumla
Tel. 398 — 499

Albin Engqvist

Första klass Herr- & Damskrädderi
Kumla Tel. 199
In- och utländska tyger i lager

Blommor för Julbordet

HERBERT PETTERSSON
Blomsterhandel & Handelsträdgård
Telefon Butiken 144 Trädgården 138

REKOMMENDERAS

Carl Arbins

Rak- & Frisérsalong
REKOMMENDERAS!

Reel Behandling och **Prima varor** till lägsta möjliga pris, erhåller Ni i

Sahlins Speceriaffär

Norra Kungsvägen Ring 612 och varorna hemsändas omgående

Ebba Lundholm

Tapiseri- och Kortvaruaffär
rekommenderas för
JULINKÖPEN

Tel. 206

Kumla Fastighetsbyrå

Inneh.: **John Jonsson**

Kontor i hörnet av Fabriks- och Norrmalmsg., strax vid Hagaskolan
Tel. **547**

Förmedlar köp och försäljning av Större fastigheter, lantegendomar, lantställen, villafastigheter, tomter samt industrier och affärer i alla branscher m. m.
Goda förbindelser
Fackkännedom
Redbar behandling

För Julbordet!

Prima Kött- & Charkuterivaror, Smör, Ost, Konserver, **Prima Julskinkor**. Allt till låga priser

Elisabeth Eriksson & Son

Telefon 72, 445

Affären Fylsta 362

E. Melins Begravningsbyrå, Kumla

Ombesörjer begravningar i sin helhet
Kistor på lager i olika prislägen
Likbil för längre och kortare transporter
Telefon 61

BIL- och Bussresor ordnas bäst genom att ringa
Kumla 315

Östra Bilstation - Erik Larsson

Allt som Ni behöver ha tryckt — från visitkortet till boken — utföres å

KUMLA TRYCKERI

Aktiebolaget G. O. Johansson

J Ö N K Ö P I N G

Representant:

Helmer Ernestam

Västmannagatan 18, Örebro Tel. 13070

Kommissionär för **PAPYRUS** - Alla sorters Post- och Skrivpapper - Påsar, Bindgarn m. m. **MUNKSJÖ** välkända omslagspapper m. m.